

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Památné stromy v rozvoji venkova

Michal Michal

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Michal Michal

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Památné stromy v rozvoji venkova

Název anglicky

Memorable trees in rural development

Cíle práce

Cílem práce je zmapovat a popsat výskyt památných stromů na Sokolovsku. Terénním výzkumem se u vybraných památných stromů provede jejich měření, lokalizace, fotodokumentace, posoudí se jejich zdravotní stav a zhodnotí se kvalita péče o památné stromy ve vybraném regionu.

Metodika

Teoretická část -studium odborné literatury

Výzkumná část – terénní výzkum, fotodokumentace památných stromů, lokalizace v mapě pomocí GPS souřadnic.

V případě zjištěných nedostatků budou navržena opatření k zjednání nápravy a bude navržena možnost financovat tato opatření ze zákonných dotačních programů.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

Památný strom, Sokolovsko, dotace, péče o stromy, ochrana stromů, zmapování, lokalizace

Doporučené zdroje informací

HRUŠKOVÁ, M. – NÁRODNÍ DIVADLO V PRAZE. *Kult stromů v zemích Koruny české*. Praha: Abonent ND, 2005. ISBN 80-7258-211-9.

HRUŠKOVÁ, M. – TUREK, J. *Památné stromy II*. Praha: [M. Hrušková], 2001. ISBN 80-238-7648-1.

HRUŠKOVÁ, M. – TUREK, J. – VĚTVIČKA, V. *Památné stromy*. Praha: Silva Regina, 1995. ISBN 80-902033-0-2.

MAŠEK, J. – MATOUŠOVÁ, V. – VĚTVIČKA, V. *Stromy a keře*. Praha: Aventinum, 2005. ISBN 80-7151-254-0.

TUREK, J. – HRUŠKOVÁ, M. *Památné stromy*. Praha: Silva Regina, 1995.

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

PhDr. Miroslav Polišínský, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 28. 3. 2016

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 29. 3. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 29. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Památné stromy v rozvoji venkova" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. 03. 2016

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval PhDr. Miroslavu Poliškému, CSc. za vedení a pomoc při zpracování diplomové práce, Ing. Jitce Škrabalové a Bc. Lindě Tomeszové z odboru životního prostředí Města Sokolov za poskytnutí odborných informací a studijních materiálů.

Památné stromy v rozvoji venkova

Souhrn

Diplomová práce zkoumá památné stromy regionu Sokolovsko, který je součástí Karlovarského kraje. Práce je členěna na část teoretickou a na část výzkumnou.

V teoretické části je popsán historický vývoj péče o památné stromy v České republice od minulosti až po současný stav, legislativní zázemí, možné způsoby arboristické péče, informace získané z webového portálu Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky, který má v evidenci památné stromy ČR.

Výzkumná část je zaměřena na terénní výzkum vybraných památných stromů v regionu Sokolovsko a zhodnocení jejich zdravotního stavu, popis polohy, kvalita prováděné péče a způsob označení památného stromu. Během terénního výzkumu byla poloha vybraných objektů pro snadnější orientaci vyznačena na turistických mapách a zachycena pomocí souřadnic systému GPS.

Na závěr jsou zjištěné výsledky terénního výzkumu shrnuty a vyhodnoceny. Práce má sloužit pro větší přehled v oblasti péče o památné stromy a díky jejich zmapování i ke snadnějšímu nalezení zkoumaných stromů.

Klíčová slova: Památný strom, Sokolovsko, dotace, péče o stromy, ochrana stromů, mapování, poloha, Ústřední seznam, příroda, zdravotní stav

Memorable trees in rural development

Summary

This diploma project is specialized on memorable trees in the Sokolov Region which is a part of the Karlovy Vary Region. The work is divided into a theoretic part and a research part.

In the theoretic part, there is a historical development of memorable tree care in the Czech Republic from past to the present, a legislative base, possible ways of arboricultural care and informations which are gained from Nature Conservation Agency of the Czech Republic website described. This agency register memorable trees in the Czech Republic.

The research part is focused on the field research of selected memorable trees in the Sokolov Region and the evaluation of its state of health, location description, quality of provided care and the way of memorable trees are marked. During the field research, there was a location of selected objects marked in tourist maps and captured by GPS navigations because of a easier orientation.

In the end, there are field research results summarized and evaluated. The work's purpose is to get a bigger knowledge about memorable tree care and to find more easily selected trees because of its mapping.

Keywords: Memorable tree, Sokolov region, funding, tree care, tree protection, mapping, location, Central list, nature, state of health

Obsah

1 Úvod	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	13
3.1 Symbolika stromů	13
3.2 Význam stromů	13
3.3 Charakteristika Sokolovska.....	13
3.4 Ochrana památných stromů v minulosti	15
3.5 Ochrana památných stromů v současnosti	16
3.5.1 Legislativní zajištění ochrany památných stromů	16
3.5.2 Návrh a výběr ochrany památných stromů	18
3.5.3 Postup vyhlášení památných stromů.....	19
3.5.4 Dokumentace a Evidence památných stromů.....	20
3.5.5 Rušení ochrany památných stromů.....	24
3.6 Dotační programy financované z národních zdrojů	24
3.6.1 Program péče o krajinu (PPK).....	24
3.6.1.1 PPK A – chráněná území.....	24
3.6.1.2 PPK B – volná krajina	25
3.6.2 Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK)	26
3.6.2.1 Podpora č. 115 162	26
3.6.2.2 Podpora č. 115 165	27
3.6.3 MaS – Správa nezcizitelného státního majetku v ZCHÚ	27
3.7 Evropské dotační programy	28
3.7.1 Operační program Životního prostředí (OP ŽP) 2014 – 2020.....	28
3.7.1.1 Prioritní osa 4 (OP ŽP)	29
3.8 Ošetření, údržba a péče o památné stromy.....	30
3.8.1 Řez stromu	31
3.8.1.1 Období řezu	31

3.8.1.2	Typy řezu.....	32
3.8.2	Bezpečnostní vazba.....	35
3.8.3	Ošetření dutiny stromu.....	35
3.9	Choroby a škůdci napadající stromy	37
3.10	Hodnocení památných stromů.....	38
4	Výzkumná část	40
4.1	Charakteristika regionu Sokolovsko	40
4.2	Druhové zastoupení památných stromů v regionu.....	42
4.3	Výzkum v terénu	44
4.4	Památné stromy Sokolovska	45
4.4.1	Klen v Nancy (Příloha 1).....	45
4.4.2	Klen Na konci světa (Příloha 2).....	46
4.4.3	Jedle pod skálou v Nancy (Příloha 3).....	46
4.4.4	Modřín u Stříbrného potoka (Příloha 4)	47
4.4.5	Klen u secesní vily (Příloha 5).....	48
4.4.6	Císařské duby v Kraslicích (Příloha 6).....	48
4.4.7	Borovice rumelská v Kraslicích (Příloha 7)	49
4.4.8	Dvojitý smrk u Šindelové (Příloha 8).....	49
4.4.9	Vysoký smrk pod Favoritem (Příloha 9)	50
4.4.10	Modříny u Favoritu (Příloha 10).....	51
4.4.11	Topol u zámeckého parku (Příloha 11).....	51
4.4.12	Stříbrný javor v Husových sadech (Příloha 12).....	52
4.4.13	Jilm pod Starou Ovčárnou (Příloha 13)	53
4.4.14	Dub ve Starém Sedle (Příloha 14)	53
4.4.15	Břečťany v Lokti (Příloha 15).....	54
4.4.16	Zámecký dub v Chlumku (Příloha 16)	54
4.4.17	Lípa u pomníčku v Hruškové (Příloha 17)	55
4.4.18	Dub na Novině (Příloha 18).....	56

4.4.19	Bambasův dub (Příloha 19)	56
4.4.20	Lípa v Arnoltově (Příloha 20).....	57
4.4.21	Javory v Arnoltově (Příloha 21)	57
4.4.22	Lípa u kostela (Příloha 22).....	58
4.4.23	Kleny v Kostelní Bříze (Příloha 23)	59
4.4.24	Jilm u Leistnerovy Hájovny (Příloha 24)	59
4.5	Vyhodnocení výsledků.....	60
5	Závěr.....	64
6	Seznam zkratk	65
7	Seznam použitých zdrojů	66
8	Přílohy	69

Seznam obrázků

Obrázek 1	Státní znak a státní znak s informační tabulí.....	23
Obrázek 2	Mapa regionu Sokolovsko.....	40

Seznam tabulek

Graf 1	Druhové zastoupení památných stromů Sokolovska.....	42
Graf 2	Skladba památných stromů dle typu objektů Sokolovska.....	45
Graf 3	Počet vyhlášených památných stromů podle roku vyhlášení	61

Seznam tabulek

Tabulka 1	Výsledky terénního výzkumu	63
-----------	----------------------------------	----

1 Úvod

Zájem člověka o staré stromy byl již od pradávna a provází celý vývoj lidstva. Původní obdiv a uctívání stromů s dušemi zemřelých předků se vyskytoval v různých obměnách součástí kulturního vývoje ve všech zemích světa. Dnes se to už skoro týká pouze přírodních národů. Křesťanství, které se začalo postupně šířit v Evropě, kult stromů nenápadně potlačilo. V roce 1093 kníže Břetislav vydal zákaz obětování pod stromy, lidé si ale přesto starých stromů velmi vážili. Stromy byly vysazovány u kapliček, křížků, dále to byly mezní (hraniční) stromy, které vymezovaly jednotlivá panství i pozemky. Spolu s půdou se dědily také stromy z generace na generaci. Čím byl strom starší, tím byl pro majitele důležitější, cennější.

Na konci 18. století se začaly zakládat přírodní parky s důrazem na samotnou krásu starých stromů. První přírodní rezervace v Čechách se zaměřovaly na ochranu starých pralesových porostů. Od začátku 20. století došlo k rozvoji ochrannářských snah zaměřených na péči o nejvýznamnější staré a památné stromy. Vznikaly první soupisy, konzervační příručky. Poté ale přišlo poválečné období, kde Státní ochrana přírody, bohužel v těchto krocích nepokračovala. Péče o stromy byla pouze formální a účinná konzervace téměř vymizela.

V posledních letech došlo k vylepšení péče o památné a staré stromy, v mnohých oblastech ČR se začali konzervací nejcennějších stromů zabývat skuteční odborníci. Stále více lidí si v dnešní době uvědomuje jedinečnost a půvab různých drobných krajinných prvků, zvláštností, jedinečností. Jako jsou např.: kamenné kříže, kapličky, zvonice, studánky a další. Mezi tyto zdánlivě bezvýznamné památky vytvářející neopakovatelnost místa patří také staré stromy.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je prostudování dostupných literárních pramenů, zákonů a dalších podkladů souvisejících s problematikou vyhlášení památných stromů, ochrany památných stromů a popisu možných způsobů financování péče o památné stromy.

U zkoumaného výběru památných stromů bude posuzován jejich zdravotní stav, provedeno měření, fotodokumentace každého objektu a míra dodržování značení památných stromů. V teoretické části bude popsán historický vývoj péče o památné stromy v České republice od minulosti až po současný stav, legislativní zázemí a možné způsoby arboristické péče. Na závěr budou zjištěné výsledky terénního výzkumu shrnuty a vyhodnoceny.

2.2 Metodika

Teoretická část diplomové práce je založena na prostudované odborné literatuře související s problematikou památných stromů, na získaných informacích z webových stránek souvisejících s ochranou přírody a to zejména webový portál Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR), kde jsou evidovány památné stromy Ústředním seznamem ochrany přírody (ÚSOP). Jedna část je věnována možnostem financování péče z dotačních programů další část popisuje možné způsoby arboristické péče.

Výzkumná část zahrnuje terénní výzkum vybraných památných stromů v regionu Sokolovsko, fotodokumentaci, jejich lokalizaci v mapě pomocí GPS souřadnic¹, měření obvodu kmene dle nastavených pravidel pásmem ve výšce 1,3 metru a výšky stromu, prohlídku stanoviště, zhodnocení zdravotního stavu a prováděné péče, způsob označení památného stromu. Poloha vybraných objektů je pro snadnější orientaci vyznačena na turistických mapách dostupných na webových stránkách www.mapy.cz. Fotodokumentace památných stromů je vytvořena za použití digitálního fotoaparátu Nikon D 300.

¹ GPS - Globální družicový polohový systém (anglicky Global Navigation Satellite System, zkratkou GNSS) je služba umožňující za pomoci družic autonomní prostorové určování polohy s celosvětovým pokrytím.

3 Teoretická východiska

3.1 Symbolika stromů

Stromy jsou odjakživa důležitou součástí našich životů. Spolu s velkými kameny a prameny vod se jedná o jeden z nejvýznamnějších symbolů pro celé lidstvo. Svými kořeny jsou propojeny se zemí a svými větvemi dosahují samotného nebe. Stromy vynikají svou dlouholetostí a tím se dostávají i nad ostatní živé bytosti. Pro některé národy stromy symbolizovaly ukryté duše božstev, ke kterým se modlily a uctívaly je. Pro každý národ to byl specifický druh stromu, např. pro Kelty to byly duby, pro Slované zase jasany a břízy. Jako symboly božstev se objevovaly už ve starých kulturách, v Mezopotámii, Egyptě či antické mytologii.

3.2 Význam stromů

Už od pradávna bylo dřevo nejdůležitější pro přežití člověka. Bývalo a stále je zdrojem tepla, dále patří mezi materiál potřebný ke stavbě domů, využívaný ke konstrukci hudebních nástrojů a také nedílnou součástí konstrukce různých dopravních prostředků (např. lodí, dřívě kol).

3.3 Charakteristika Sokolovska

Okres Sokolov se nachází v severní části západních Čech. Je nepravidelného, mírně protáhlého tvaru. Na severu má hranice se Spolkovou republikou Německo, na západě a na jihu s okresem Cheb, na východě poté s okresem Karlovy Vary. Jeho rozloha činí 754 km², jedná se o třetí nejmenší okres v Karlovarském kraji a zaujímá 22,75 % jeho celkové rozlohy. Povrch okresu je převážně kopcovitý. V severní části dominuje masiv Krušných hor, v jehož západním okraji se tyčí úzký horský výběžek, který kopíruje řeku Ohří. Horský výběžek tvoří předěl mezi Sokolovskou a Chebskou pánví. V jižní části se rozkládají pahorkatiny Slavkovského lesa. Nejvyšším bodem je hora Špičák, která leží v nadmořské výšce 991 m u Stříbrné v Krušných horách, v Slavkovském lese to jsou

Rozhledy v nadmořské výšce 859 m u Kostelní Břízy. Nejnižší bod se nachází v nadmořské výšce 375 m.

Největším vodním tokem regionu je řeka Ohře pramenící v sousedním Německu, do níž se vlévají všechny ostatní říčky a potoky protékající tímto územím. Největší z přítoků je řeka Svatava, která se do Ohře vlévá v okresním městě. V okrese se nevyskytují význačné vodní plochy, za zmínku stojí pouze větší rybníky nacházející se na Chodovsku a u Krásna. Na většině území převládají drsné klimatické podmínky s nízkou průměrnou roční teplotou vzduchu a krátkou dobou slunečního svitu.

Sokolovsko vždy vynikalo svým přírodním surovinovým bohatstvím. Již ve středověku se hojně využívala ložiska vzácných a užitkových rud. V minulosti se jednalo převážně o rudy cínu. V současné době má největší význam těžba hnědého uhlí v Sokolovské pánvi, která vyzdvihuje okres mezi přední průmyslové oblasti.

Půdní fond okresu je nesouvislý vzhledem k členitému a složitému terénu, velkému množství pastvin a luk a další nezemědělské půdy. Hospodaření s půdou ovlivňuje značný podíl výměry přírodních rezervací, ochranných pásem zdrojů pitné vody a minerální vody. V jižní části Sokolovska leží chráněná krajinná oblast Slavkovský les (dříve vojenský prostor), který stále nese známky vojenské činnosti a bohužel není plně připraven pro zemědělskou a lesnickou činnost.

Současnou celkovou vegetaci zemědělských kultur a lesních porostů silně narušuje těžební činnost a vliv exhalátů z průmyslové činnosti. Okres Sokolov je velice průmyslový okres. Největší zastoupení má průmysl paliv, dále potom strojírenský, chemický, textilní průmysl a průmysl skla, keramiky a porcelánu.

Naopak zemědělství je pro okres Sokolov téměř bezvýznamné. Díky rozsáhlé důlní činnosti není půdní fond příliš vhodný k zemědělské činnosti.

Více než polovinu výměry okresu zaujímá lesní půda. Nejvíce zalesněnou částí je oblast Slavkovského lesa a Krušných hor. Obě oblasti jsou velmi řídko osídlené i přesto, že se v nich nachází významné podniky zpracovatelského průmyslu a v obou kladou důraz

na rekreační možnosti. V lesních porostech převažuje smrk, velké zastoupení mají i listnaté stromy.

3.4 Ochrana památných stromů v minulosti

Posvátné a staré stromy byly již odjakživa uctívány a chráněny jako symboly, které byly velmi důležité pro mnohé kultury. Úcta ke starým stromům se předávala z otce na syna jako vědomí, že můj otec, děd tento strom vysadil při nějaké příležitosti. Ve středověku souvisela ochrana stromů s péčí o lesy. Jedním z předpisů, který je považován za jeden z nejstarších, je předpis vydaný kolem roku 1189 „Právo českého knížete Konráda Oty“. Tento předpis stanovoval hospodaření v lese a tresty udělované za jeho poškození. Tresty za nedovolené kácení stromů byly zmiňovány i v Městském právu jihlavském a v Knize starého pána z Rosenberka (1360). V roce 1352 Karel IV. vydává návrh na ochranu stromů Majestas Carolina, ve kterém bylo zmíněno: „Lesuov našich divné z zemí i také krásné shromaždění netoliko bychom je chtěli rozptýliti, ale také snažnú stráží ode všeho rúbanie, leč bychom co komu zvláště dopustili, zachovati mieníme a nepoškrvněné věčně je míti chtiec, prikazujem...“, avšak kvůli nátlaku ze strany svatováclavského sněmu, byl tento návrh v roce 1355 Karlem IV. odvolán. (Zíbrt Č. 1909, Pušová R. 1996). Dalším milníkem v ochraně lesů a hospodaření v lesích byl rok 1754, kdy Marie Terezie vydala „Řád lesní“, na svou dobu velmi důkladný a pokrokový předpis zaměřený na hospodaření a ochranu lesů. Díky platnosti tohoto řádu a pozdějším navazováním na jeho principy byla v České republice zalesněnost v roce 2000 33,5 %, oproti zalesněnosti, která byla na našem území v roce 1790 25 %².

Jako první publikoval soupis památných stromů Jan Evangelista Chadt Ševětínský a to přehled památných stromů v Čechách z roku 1899. O 9 let později v roce 1908 tento autor publikuje „Staré a památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku“, kde popisuje 165 vzácných stromů se 30 obrazy. V roce 1913 pak v Písku vydává doplněné vydání, kde popisuje více než 320 vzácných stromů se 160 obrazy významných druhů.

² Mezi stromy – lesnicko-dřevařský vzdělávací portál [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.mezistromy.cz/cz/ochrana-prirody/jak-se-o-les-starame-tak-se-les-postara-o-nas>

Tato sbírka je považována za první soupis památných stromů u nás a dodnes se z něj čerpají mnohé informace o památných stromech na našem území³.

V období mezi lety 1918 - 1922 publikoval Rudolf Maximovič soupis významných stromů, keřů, porostů a alejí v hejtmanství čáslavském. V roce 1940 byla zahájena revize starého seznamu památných stromů a začal se zpracovávat nový seznam starých a památných stromů. V roce 1956 byl přijat zákon o státní ochraně přírody č. 40/1956 Sb., díky tomuto zákonu byly památné stromy vyhlášeny jako chráněné přírodní památky či chráněné přírodní tvůry⁴

3.5 Ochrana památných stromů v současnosti

3.5.1 Legislativní zajištění ochrany památných stromů

Pro ochranu památných stromů se jako základní právní norma užívá zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb., dále znění pozdějších právních předpisů a prováděcí předpisy navazující na tento zákon.

Podle § 46 zákona č. 114/1992 Sb. se definuje pojem památný strom, za který se může vyhlásit strom mimořádně významný, skupiny stromů a stromořadí. Definuje se zákaz ničení, poškození a rušení v přirozeném vývoji památného stromu. V neposlední řadě se definuje ošetřování památných stromů, které musí být prováděno se souhlasem orgánu, který ochranu vyhlásil. Ochranné pásmo památného stromu slouží k zabezpečení před škodlivými vlivy z okolí. Ochranné pásmo je kruhového tvaru, přičemž poloměr je desetinásobný průměru kmene změřeného ve výšce 130 centimetrů nad zemí. V tomto pásmu je zakázáno provádět jakoukoliv škodlivou činnost (terénní úpravy, výstavba, odvodňování, atd.)⁵

³ NĚMEC, J. a kol., *Památné stromy v Čechách, na Moravě, ve Slezsku*

⁴ REŠ, B., *Památné stromy, Metodika AOPK ČR*

⁵ REŠ, B., ŠTĚRBA, P. *Památné stromy: Oceňování dřevin rostoucích mimo les*, s. 11

Podle § 39 zákona č. 114/1992 Sb. se definuje smluvní ochrana, kdy je možno prohlásit strom za památný a to na základě písemné smlouvy mezi orgánem, kterému přísluší vyhlášení památných stromů a vlastníkem pozemku, kde se památný strom nachází.

Podle § 47 zákona č. 114/1992 Sb. se definuje v Ústředním seznamu ochrany přírody evidenci památných stromů. Označení památných stromů musí být tabulemi s malým státním znakem ČR s odkazem na prováděcí právní předpis – vyhlášku č. 60/2008 Sb.

Podle § 86 zákona č. 114/1992 Sb. se definuje povinnost, pokud je to účelné vrátit tu část chráněné přírody, která byla zničena, nedovoleně změna či poškozena, do původního stavu. Pokud navrácení do původního stavu je nemožné či neúčelné, orgán ochrany přírody může uložit povinnému, aby uskutečnil náhradní nápravná opatření⁶.

Podle § 87 a § 88 zákona č. 114/1992 Sb. se definují sankce ukládané osobám fyzickým, osobám právnickým a také osobám fyzickým, které vykonávají podnikatelskou činnost. Orgán ochrany přírody může udělit fyzické osobě finanční pokutu a to do výše až 10 000 Kč (např. nedovolená změna stavu dochovaného památného stromu), do výše 20 000 Kč (např. za skácení dřevin, které rostly mimo les) a do výše 100 000 Kč (např. za zničení nebo poškození památného stromu). Pokud byl přestupek spáchán na zvláště chráněném území, může být finanční pokuta až dvojnásobná. Osobám právnickým a fyzickým, které vykonávají podnikatelskou činnost, může být udělena pokuta a to do výše 1 000 000 Kč (např. za zničení nebo poškození památného stromu) či do výše 2 000 000 Kč (např. za zničení součásti přírody chráněného území)⁷.

Podle § 90 odst. 8 zákona č. 114/1992 Sb. se za památné stromy prohlašují ty stromy a skupiny stromů, které byly vyhlášeny za chráněné přírodní památky nebo přírodní výtvoř dle § 40/1956 Sb.

Podle § 92 zákona č. 114/1992 Sb. se zrušila vyhláška č. 142/1980 Sb. stanovující detaily o ochraně stromů, které rostou mimo les, postupu při výjimečném povolení k jejich kácení

⁶ REŠ, B., ŠTĚRBA, P. *Památné stromy: Oceňování dřevin rostoucích mimo les*, s. 11

⁷ REŠ, B., ŠTĚRBA, P. *Památné stromy: Oceňování dřevin rostoucích mimo les*, s. 11

a způsobu využívání dřevní hmoty z těch stromů. Zrušila se také tam uvedená kategorizace dřevin. Tabulka „Strom chráněný státem“ nebyla ze zákona převedena do kategorie památných stromů.

Vyhláška číslo 60/2008 Sb. změnila vyhlášku č. 395/1992 Sb. a to v oblasti památných stromů, kde stanovila detailní informace o vedení Ústředního seznamu ochrany přírody. Ten to seznam zahrnuje popis, soupis, polohové a geometrické určení, dokumentaci o památných stromech odbornou a právní a také smluvně chráněné památné stromy s jejich ochrannými pásmy⁸.

3.5.2 Návrh a výběr ochrany památných stromů

Návrh na ochranu vybraného stromu v kategorii památný strom může, podle zákona č. 114/1992 Sb., podat každý občan České republiky. Soupis památných stromů se zhotovoval v průběhu let a většinou nahodile. Současný soupis památných stromů vychází z historických seznamů J. E. Chadta Ševětínského a to z let 1908 a 1913, dále také ze soupisové akce Svazu okrašlovacích spolků ze 40. let 20. století a v neposlední řadě ze spolupráce dobrovolníků státní ochrany přírody.

Novými potenciálními cennými stromy mohou být stromy nacházející se zejména v parcích, historických zahradách, vojenských oblastech a volné krajině. Návrh památného stromu je komplexní záležitost, při které se zhodnocuje řada hodnot a kritérií. Tato kritéria nabývají různých hodnot a to hodnot biologických, krajinytvorných, historických, estetických a s tím související zdravotní stav stromu a přírodní podmínky.

U návrhu památného stromu je nutno uvést především o jakou se jedná dřevinu, kde se ta dřevina nachází a zdůvodnění. Zasláný návrh poté posoudí orgán ochrany přírody. Tento orgán poté návrh dopracuje, zpracuje oznámení k vyhlášení památného stromu a zahájí správní řízení nutné k jeho vyhlášení⁹.

⁸ Tamtéž

⁹ REŠ, B., ŠTĚRBA, P. *Památné stromy: Oceňování dřevin rostoucích mimo les*, s. 12

3.5.3 Postup vyhlášení památných stromů

Mezi orgány ochrany přírody patří obecní úřady, Magistrát hl. m. Prahy, úřady statutárních měst, krajské úřady, MŽP, OP správa národních parků, správa CHKO, apod.

Vyhlášení památných stromů určuje rozhodnutí příslušného orgánu ochrany přírody. Oznámení záměru vyhlásit památný strom a správní řízení předchází tomuto rozhodnutí. Mezi účastníky řízení patří vlastníci, nájemci pozemků, kde se vyskytuje památný strom popřípadě jeho pásmo, dále také různá občanská sdružení a obce. Návrhy musejí být projednány i s dotyčnými orgány státní správy.

Celkové rozhodnutí se dělí na více částí. První částí je část výroková, která uvádí předmět vyhlášení a umístění a následné specifikace (ochranné pásmo, vlastník, nájemce atd.) Dalšími částmi jsou pak zdůvodnění výroku uvádějícího důvod vyhlášení památného stromu, zhodnocení řízení a případné vypořádání s námitkami a připomínkami předloženými účastníky řízení. V neposlední řadě jsou pak ještě součástí rozhodnutí lhůty, odvolací lhůty, poučení. Odvolacími orgány u obecního úřadu je krajský úřad a u CHKO a správ NP je to příslušný územní odbor Ministerstva životního prostředí.

Ochranné pásmo památného stromu:

- Pokud je památný strom vystavován škodlivým vlivům okolí a kvůli tomu je potřeba tento památný strom zabezpečit. Orgán ochrany přírody, který ten strom vyhlásil (dle § 46 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb.) musí vymezit ochranné pásmo, kde se budou moct stanovené zásahy a činnosti provádět jen za předpokladu, že budou odsouhlaseny orgánem ochrany přírody. U rozhodnutí je potřeba zřetelně sdělit, že ochranné pásmo se vymezuje dle § 46 odst. 3 zákona 114/1992 Sb. U takhle vyhlášeného ochranného pásma potřeba sepsat jeho tvar a velikost, sdělit pozemky, na které ten strom zasahuje a ustanovit zásahy a činnosti, které bude možné vykonat pouze se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody (kromě výjimek).
- Když v rozhodnutí o vyhlášení památného stromu není ochranné pásmo vymezené a nejsou stanovené činnosti, které mohou být vykonány pouze za předpokladu předchozího souhlasu příslušného orgánu ochrany přírody, má každý památný strom podle § 46 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb. své ochranné pásmo ve tvaru

kruhu. Poloměr tohoto kruhu se rovná desetinásobku průměru kmene, který byl měřen ve výšce 130 centimetrů nad zemí. V tomhle pásmu je zakázána každá pro památný strom škodlivá činnost, tím může být chemizace, odvodňování, výstavba či terénní úpravy. Jakékoliv činnosti, které nejsou uvedeny v zákoně, ale jsou zakázány ty, které by se dali považovat za škodlivé pro památný strom¹⁰.

3.5.4 Dokumentace a Evidence památných stromů

Evidenci chráněných památných stromů má na starost Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR). Památné stromy se evidují v Ústředním seznamu ochrany přírody. Tento seznam eviduje soupis památných stromů a smluvně chráněných památných stromů v České republice a zahrnuje také jejich ochranná pásma, jejich polohu, popisy a odbornou právní dokumentaci. Každý památný strom (skupina stromů) je označen evidenčním číslem.

Součástí Ústředního seznamu ochrany přírody je Sbírka listin ústředního seznamu členěná do složek, přičemž každá složka představuje jeden objekt z ústředního seznamu.

Mezi složky ústředního seznamu patří:

- pravomocná rozhodnutí o změnách vyhlášení, vyhlásování, nebo o zrušení ochrany památných stromů včetně jejich ochranných pásem,
- odborné mapové podklady vztahující se k objektům ústředního seznamu,
- smlouvy, podle kterých byly stromy stanoveny za památné (§ 39 zákona),
- pravomocná rozhodnutí o výjimkách ze základních podmínek ochrany památných stromů,
- dokumenty, které obsahují údaje o vymezení a poloze objektu ústředního seznamu, například záznamy podrobného měření změn, vyhotovené za účelem zjištění polohy objektu ústředního seznamu a geometrické plány, dokumentace zásahů, opatření, ošetření s jejich výsledky,
- inventarizační průzkumy a další odborná dokumentace vztahující se k objektům ústředního seznamu,

¹⁰ REŠ, B., ŠTĚRBA, P. *Památné stromy: Oceňování dřevin rostoucích mimo les*, s. 13

- fotodokumentace, která se vztahuje k objektům ústředního seznamu, další dokumenty, které souvisejí s vyhlášením, změnou či se zrušením objektů ústředního seznamu nebo související se zajištěním jejich ochrany nebo péče o ně¹¹.

Smlouvy, pravomocná rozhodnutí a právní předpisy předávají orgány ochrany přírody Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR) a to do třiceti dnů ode dne platnosti smlouvy nebo právního předpisu či ode dne nabytí právní moci rozhodnutí. Agentura ochrany přírody České republiky uloží tyto dokumenty do sbírky listin, nejpozději do patnácti dnů od dne, kdy je obdrželi.

Orgány ochrany přírody Agentury ochrany přírody České republiky předávají dokumentaci ústředního seznamu nejdéle do třiceti dnů ode dne jejího převzetí. Další dokumentaci objektů ústředního seznamu předávají orgány ochrany přírody Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky do třiceti dnů ode dne jejího převzetí, pokud je to možné z důvodu rozsahu, obsahu a charakteru té dokumentace. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky převzaté dokumenty uloží do sbírky listin a to do třiceti dnů, kdy je obdrželi. Dokumenty, které jsou uvedené v § 6 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. předají orgány ochrany přírody Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky v listinné podobě, v originále či v reprografické kopii ověřených listin k uložení do sbírky listin. Právní předpisy, které byly uveřejněny ve Věstníku právních předpisů, Sbírci zákonů či Sbírci právních předpisů hl. m. Prahy, tak těchto dokumentů se to netýká. Dokumenty se musí odevzdávat také v podobně elektronické a to formou uložení na datovém nosiči, ve formátu počítačového souboru, který je převoditelný.

Položky, které trvale udržuje Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky tvoří registr objektů. Tento registr objektů je databáze, která je nezávisle a samostatně vedená a každá jedna položka v ústředním seznamu odpovídá jednomu objektu. Údaje ústředního seznamu o objektech obsahuje registr objektů. Základem k zápisu údajů do registru objektů, jsou ve sbírce listin uložené dokumenty. Zápis údajů do registru pak provádí Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky do třiceti dnů ode dne, kdy došlo k uložení dokumentů do sbírky listin. Každý údaj uložený v registru objektů je veřejně

¹¹ REŠ, B., ŠTĚRBA, P. *Památné stromy: Oceňování dřevin rostoucích mimo les*, s. 14

přístupný a Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky je zveřejňuje takovým způsobem, že umožňuje dálkový přístup, ale pouze za předpokladu, že jiný právní předpis nestanoví jinak. Každý údaj o objektu ústředního seznamu, který už byl zrušen, zůstává v registru objektů natrvalo¹².

Jako podklad slouží k zápisu památných stromů či smluvně chráněných památných stromů do ústředního seznamu tento soubor dokumentů:

- smlouva, která prohlašuje strom za smluvně chráněný památný strom či pravomocné rozhodnutí o vyhlášení památného stromu,
- souřadnice jednotné trigonometrické katastrální sítě, které určují přesnou polohu památného stromu či smluvně chráněného památného stromu,
- kopie katastrální mapy s označenou polohou památného stromu i s jeho vyhlášeným ochranným pásmem či smluvně chráněného památného stromu,
- souhrn zvláště chráněných území i s jejich ochrannými pásmy, evropsky významných lokalit a ptačích oblastí, pokud se na jejich území památný strom či smluvně chráněný strom nachází¹³.

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR) přiděluje objektům ústředního seznamu evidenční číslo do patnácti dnů ode dne doručení kompletního souboru dokumentů. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky dokládá písemným záznamem ve sbírce listin přidělení evidenčního čísla novému objektu. Od dne přidělení evidenčního čísla, se objekt stává zapsaným v ústředním seznamu. Tuto nastalou skutečnost musí Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky oznámit orgánu ochrany přírody.

Veškeré informace ohledně památných stromů jsou vedeny jedna v listinné, papírové podobě (Archiv Ústředního seznamu ochrany přírody), ale také ve formě digitální (JDPS - Jednotná databáze památných stromů, která je přístupná na stránce <http://www.drusop.nature.cz>). V Jednotné databázi památných stromů se evidují převzaté údaje z dokumentace vyhlášení památných stromů a další možné odborné údaje

¹² REŠ, B., ŠTĚRBA, P. *Památné stromy: Oceňování dřevin rostoucích mimo les*, s. 15

¹³ REŠ, B., ŠTĚRBA, P. *Památné stromy: Oceňování dřevin rostoucích mimo les*, s. 16

o aktuálním stavu památných stromů. V současnosti jsou tyhle podrobnější údaje neveřejné.

Správy Národních parků, Správy CHKO a krajská střediska se v rámci kontroly památných stromů soustředí po vyhlášení, na získání dalších údajů a jejich předávání dál, ze systému ISOP (informační systém ochrany přírody), kterými jsou zdravotní stav, popis stromu, taxační charakteristiky a provedená ošetření či jiné opatření.

V terénu se památné stromy označují tabulí s malým státním znakem České republiky a také tabulí s textem „Památný strom“ či „Památné stromy“, některé jsou navíc opatřeny informační tabulí.

Obrázek 1 Státní znak a státní znak s informační tabulí

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Smluvně chráněné památné stromy jsou v terénu označeny tabulemi „smluvně chráněný památný strom“ či „smluvně chráněné památné stromy“.

Orgán ochrany přírody, který vyhlásil ochranu, zajišťuje označení. Tato označení musí být umístěna tak, aby nepoškodila památný strom, a zároveň musí být na vhodném místě.

U stromořadí či skupin stromů je vhodné používat tabule s malým státním znakem a také s nápisem „Památné stromy“. U rozměrnějších stromořadí je vhodné použít tabuli jak na jeho začátku, tak na konci. K těmto tabulím s nápisem a malým státním znakem je možno doplnit tabule informační, kde bude památný strom popsán a budou tam údaje

o jeho vyhlášení. Tato označení by se měla umisťovat tak, aby nepoškodila památný strom¹⁴.

3.5.5 Rušení ochrany památných stromů

Zákon o ochraně přírody č. 114/1992 Sb. určuje, že orgán ochrany přírody je oprávněný k rušení ochrany památných stromů a to pomocí správního rozhodnutí. Zrušení ochrany památných stromů má formu správního rozhodnutí. Ochranu památného stromu může orgán ochrany zrušit jen z důvodu, pro který může být udělena výjimka, např. pokud nad zájmem ochrany krajiny a přírody převažuje jiný veřejný zájem či pokud zanikl předmět ochrany stromu (vážná poškození stromu, odumření atd.). Vyskytují se i případy, kdy je část stromu (torzo) ponecháno, pokud neohrožuje bezpečnost v okolí¹⁵.

3.6 Dotační programy financované z národních zdrojů

3.6.1 Program péče o krajinu (PPK)

Tento dotační program vyhlásilo Ministerstvo životního prostředí. Cílem tohoto programu je poskytovat neinvestiční prostředky až do výše 100 % vynaložených nákladů na vlastní realizaci opatření, předpokládá se postupné naplňování a realizace opatření, která by vedli k udržení a systematickému zvyšování biologické rozmanitosti. Program se zaměřuje na provádění drobného řízení (managementu) a dělí se na 3 samostatné podprogramy, které se vzájemně liší rozsahem prováděných opatření a způsobem financování. Z těchto tří podprogramů pouze do dvou spadá péče o památné stromy. Těmito podprogramy jsou¹⁶.

3.6.1.1 PPK A – chráněná území

Podprogram pro naplňování opatření vyplývajících z plánů péče o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma a zajišťování opatření k podpoře předmětů ochrany ptačích oblastí a evropsky významných lokalit – Tento podprogram podporuje v menším rozsahu provádění specifické péče a zajištění konkrétní potřeby, kterou by vyžadovali ptačí oblasti, zvláště chráněná území a evropsky významné lokality. Opatření tohoto podprogramu jsou realizována orgány ochrany přírody a to vybranými zhotoviteli, se kterými jsou uzavřeny

¹⁴ REŠ, B., ŠTĚRBA, P. *Památné stromy: Oceňování dřevin rostoucích mimo les*, s. 17

¹⁵ REŠ, B., ŠTĚRBA, P. *Památné stromy: Oceňování dřevin rostoucích mimo les*, s. 11

¹⁶ Podpora. Dostupné z: <http://www.dotace.nature.cz/prehled-programu.html>

smlouvy o dílo. Na prvním místě jsou oslovováni nájemci nebo vlastníci dotčených pozemků a v případě jejich možného nezájmu nebo nemožnosti splnění managementu vycházejícího z plánu péče či potřeb předmětů ochrany daného území, se kontaktují jiní zhotovitelé. Mezi velkou výhodou opatření, které jsou prováděny v rámci tohoto podprogramu, oproti jiným programům, patří jejich cílenost, potažmo možnost přesného stanovení konkrétního managementu. Mezi opatření podporované tímto podprogramem se řadí:

- a) Vyhotovení plánů péče a zeměměřičské práce
- b) Údržba a budování technických zařízení nebo objektů sloužících k zajištění státem chráněných zájmů v chráněných územích
- c) Opatření směřující k odstranění dřívějších negativních zásahů nebo negativních vlivů působících v chráněných územích
- d) Opatření zajišťující existenci částí přírody, pro jejichž ochranu byla chráněná území zřízena nebo existenci zvláště chráněného druhu¹⁷

3.6.1.2 PPK B – volná krajina

Podprogram pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí – Tento podprogram se používá k zajištění drobného managementu a dalších menších neinvestičních jednoletých opatření. Ministerstvo životního prostředí České republiky (MŽP ČR) zajišťuje garanci a řízení toho programu, realizaci má na starost skrze svá krajská střediska Agentura ochrany přírody České republiky (AOPK ČR). Krajská střediska posuzují všechny přijaté žádosti pro území své působnosti a poté doporučují opatření, která jsou vhodná k realizaci. Žadatel obdrží od AOPK ČR Rozhodnutí o poskytnutí finančních prostředků či rozhodnutí o zamítnutí žádosti. Vyrozumění zahrnující v případě zamítnutí žádosti zdůvodnění obdrží žadatel v písemné formě. Mezi opatření podporovaná tímto podprogramem patří:

- a) Vytváření drobných přírodních prvků v krajině (obnova mezí a remízků)
- b) Nelesní opatření (ochrana krajiny proti erozi, udržení kulturního stavu krajiny)
- c) Realizace a péče o prvky Územního systému ekologické stability (ÚSES)¹⁸

¹⁷ Podpora. Dostupné z: <http://www.dotace.nature.cz/prehled-programu.html>

¹⁸ Podpora. Dostupné z: <http://www.dotace.nature.cz/prehled-programu.html>

3.6.2 Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK)

Tento národní dotační program spadá pod Ministerstvo životního prostředí ČR a podporuje investiční i neinvestiční záměry, které realizují adaptační opatření zmírňující dopady klimatické změny na lesní, mimolesní a vodní ekosystémy. POPFK dále dovoluje Agentuře ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR) a správám národních parků možnost realizovat ta opatření, která vyplývají z plánů péče o zvláště chráněná území, nebo ze souhrnu doporučených opatření pro ptačí oblasti či záchranných programů a programů péče pro zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů. Slouží tak k financování podkladových materiálů a monitoringu. Dotace na jednoleté i víceleté realizace jsou poskytovány dotace až do výše 100% celkových nákladů akce. Předpokládá se v rámci tohoto programu s rozdělením řádově desítek milionů korun ročně. Tento program se dělí na podprogramy, které mají odlišný předmět podpory a možné žadatele. Z těchto podprogramů pouze do dvou spadají památné stromy. Těmito podprogramy jsou:

3.6.2.1 Podpora č. 115 162

Zajištění povinností orgánů ochrany přírody ve vztahu k zvláště chráněným územím a zajišťování opatření k podpoře předmětů ochrany evropsky významných lokalit a ptačích oblastí – Tento podprogram se využívá k financování specifických opatření ve vztahu ke zvláště chráněným územím (ZCHÚ), ptačím oblastem (PO) a Evropsky významným lokalitám (EVL). Mezi specifická opatření patří řídicí opatření v souladu s dokumentacemi, které upravují péči o tato území (soubor doporučených opatření, plán péče), příprava plánovacích dokumentů, značení hranic, nebo zajištění provozu návštěvnických středisek. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) a správy národních parků (NP) realizují podporovaná opatření skrze vybrané zhotovitele, se kterými jsou uzavřeny smlouvy o dílo. Na prvním místě jsou oslovováni nájemci nebo vlastníci dotčených pozemků a v případě jejich možného nezájmu nebo nemožnosti splnění managementu vycházejícího z plánu péče či potřeb předmětů ochrany daného území, se kontaktují jiní zhotovitelé. Mezi opatření podporovaná tímto podprogramem patří:

- a) Příprava plánovacích dokumentů pro zvláště chráněné území (ZCHÚ) a ptačí oblasti (PO), přípravu dokumentace pro vyhlášení a změny ZCHÚ a PO, včetně zaměrování hranic

- b) Označování ZCHÚ
- c) Údržba a budování technických zařízení nebo objektů sloužících k zajištění státem chráněných zájmů v chráněných územích a provoz návštěvnického střediska
- d) Budování naučných stezek v ZCHÚ
- e) Opatření směřující k odstranění dřívějších negativních zásahů nebo negativních vlivů působících v chráněných územích
- f) Opatření zajišťující existenci části přírody, pro jejichž ochranu byla chráněná území zřízena nebo existenci zvláště chráněného druhu¹⁹

3.6.2.2 Podpora č. 115 165

Podpora adaptace nelesních ekosystémů – Adaptační opatření sloužící ke zmírnění dopadů klimatických změn na nelesní ekosystémy se používají k financování opatření, které se týkají znovuobnovení a tvorby ekostabilizačních prvků v krajině. Tato podpora může mít veliký okruh žadatelů. Výše podpory může být maximálně 250 tisíc Kč. Mezi opatření, která podporuje tento podprogram, patří:

- a) Péče o dřeviny
- b) Zachování a vytváření krajinných prvků
- c) Obnova vegetačního krytu
- d) Protierozní opatření
- e) Šetrné hospodaření na zemědělské půdě
- f) Odstraňování nepovolených skládek odpadu
- g) Regulace šíření invazivních druhů
- h) Úprava stanovištních poměrů²⁰

3.6.3 MaS – Správa nezcizitelného státního majetku v ZCHÚ

Podprogram 115 020 – Rozvoj a obnova materiálně technické základny systému řízení Ministerstva životního prostředí. Tento podprogram má na starost u vlastníků pozemků zajišťovat povinnosti, které jsou dané platnými zákony České republiky (mezi nejhlavnější

¹⁹ Podprogram. Dostupné z: <http://www.dotace.nature.cz/prehled-programu.html>

²⁰ Podprogram. Dostupné z: <http://www.dotace.nature.cz/prehled-programu.html>

patří zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a zákon č. 289/2005 Sb., o lesích) a pro realizování činností vyplývajících z platných plánů péče o zvláště chráněné území (ZCHÚ). Tento podprogram rozděluje každý rok okolo 100 milionů Kč. Akce financované z tohoto podprogramu mohou být prováděny nejen ve zvláště chráněných územích, ale i na pozemcích ve státním vlastnictví, s kterými hospodaří Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR), Správa jeskyní ČR a Správa národního parku. Subjekty (neziskové organizace, fyzické osoby, právnické osoby atd.) mohou uzavírat s AOPK ČR, Správou jeskyní ČR a Správou národního parku smlouvy o dílo, podle kterých se akce realizuje. Tento podprogram je vhodný pro opatření, které mají investiční i neinvestiční charakter a akce mohou být jednoleté i víceleté. Dotace se poskytuje v 100% výši z celkových nákladů akce. Opatření, které jsou financované z MaS nelze provádět se záměrem zisku a mohou se realizovat jen ty opatření, které odpovídají předmětům podpory. Mezi opatření, která tento podprogram podporuje, patří:

- a) Vyhotovení plánu péče o zvláště chráněné území (ZCHÚ)
- b) Zpracování lesního hospodářského plánu v ZCHÚ a v jeho ochranném pásmu
- c) Zajištění dokumentů a podkladů nutných k provozu vodního díla na území ZCHÚ a jeho ochranném pásmu
- d) Údržba a budování technických zařízení nebo objektů sloužících k zajištění státem chráněných zájmů na území ZCHÚ a jeho ochranném pásmu
- e) Opatření směřující k odstranění dřívějších negativních zásahů nebo negativních vlivů, působících na území ZCHÚ a jeho ochranném pásmu
- f) Opatření zajišťující existenci částí přírody, pro jejichž ochranu bylo ZCHÚ včetně jeho ochranného pásma zřízeno²¹

3.7 Evropské dotační programy

3.7.1 Operační program Životního prostředí (OP ŽP) 2014 – 2020

Operační program Životního prostředí (OP ŽP) 2014 – 2020 si jako hlavní cíl vytyčil ochranu a zajištění kvalitního prostředí k životu pro obyvatele České republiky, vymizení negativních dopadů lidských činností na životní prostředí, podporu efektivního využívání

²¹ Finanční nástroje péče o přírodu a krajinu. Dostupné z: <http://www.dotace.nature.cz/prehled-programu.html>

zdrojů a zmírnění dopadů způsobených změnami klimatu. Operační program Životního prostředí nabízí během let 2014 -2020 k realizaci velké spektrum opatření, které mají investiční i neinvestiční charakter. Z evropských fondů se celkově alokuje na OP ŽP 2,6 miliardy EUR, z toho se alokuje na prioritní osu 4 (PO 4) zabývající se ochranou a péčí o krajinu a přírodu 351 milionů EUR (9,5 miliardy Kč) což je 13,3%. Operační program Životního prostředí se dělí na 5 prioritních os, z hlediska ochrany přírody, jsou hlavní opatření zahrnuta v prioritní ose 4 (PO 4). Členění OP ŽP:

- **Prioritní osa 1 - Zlepšování kvality vod a snižování rizika povodní**
- **Prioritní osa 2 - Zlepšování kvality ovzduší v lidských sídlech**
- **Prioritní osa 3 - Odpady a materiálové toky, ekologické zátěže a rizika**
- **Prioritní osa 4 – Ochrana a péče o přírodu a krajinu**
- **Prioritní osa 5 – Energetické úspory²²**

3.7.1.1 Prioritní osa 4 (OP ŽP)

Cílem Prioritní osy 4 je ochrana a péče o přírodu a krajinu je zastavit úbytek biologické rozmanitosti a snižování ekosystémových služeb. Mezi specifické cíle patří snaha o odvracení úbytku biologické diverzity, boj s nepůvodními invazními druhy, zachování a obnova ekosystémů s jejich službami. Pod prioritní osu 4 spadají čtyři specifické cíle, které lze realizovat na celém území České republiky, kromě hlavního města Prahy. Specifický cíl 4.1 (SC 4.1) je využitelný z hlediska památných stromů, všechny specifické cíle jsou popsány níže:

- Specifický cíl 4.1 (SC 4.1) – Zajistit příznivý stav předmětu ochrany národně významných chráněných území
- Specifický cíl 4.2 (SC 4.2) - Posílit biodiverzitu
- Specifický cíl 4.3 (SC 4.3) – Posílit přirozené funkce krajiny
- Specifický cíl 4.4 (SC4.4) – Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech²³

²² Prioritní osa. Dostupné z: <http://www.dotace.nature.cz/prehled-programu.html>

²³ Prioritní osa. Dostupné z: <http://www.dotace.nature.cz/prehled-programu.html>

3.7.1.1.1 Specifický cíl 4.1 (SC 4.1)

Zajistit příznivý stav předmětu ochrany národně významných chráněných území. Tento specifický cíl má tři podporovaná opatření:

- 1) Implementace Soustavy Natura 2000 (Soustava chráněných území evropského významu, které vytvářejí na svém území podle jednotných principů všechny státy Evropské unie) – Dokončení vyhlášení evropsky významné lokality v rozsahu oblasti podpory 6.1 OPŽP 2007 – 2013 a zajištění sledování stavu dle požadavků Směrnice 92/43/EHS
- 2) Plánování péče o Národní park (NP), Chráněnou krajinnou oblast (CHKO), Národní přírodní rezervaci (NPR), Národní přírodní památky (NPP) a lokality soustavy území Natura 2000
- 3) Zajištění péče o Národní park (NP), Chráněnou krajinnou oblast (CHKO), Národní přírodní rezervaci (NPR), Národní přírodní památky (NPP) a lokality soustavy Natura 2000 – Zajištění péče o území, které má národní význam. Tato péče vychází z plánovací dokumentace, což jsou plány péče, záchranné programy, souhrnné doporučené programy a popřípadě další relevantní dokumenty (péče o lesní společenstva, péče o dřeviny mimo les atd.)²⁴

3.8 Ošetření, údržba a péče o památné stromy

Kvalitní, pravidelná a hlavně odborná údržba je velmi důležitým aspektem péče o památné stromy. Vyplatí se spolupracovat s firmami zabývajícími se arboristikou, protože většina těchto firem využívá nejnovější postupy a nejnovější technologie. Ze zákona 114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny vyplývá, že o památný strom (dřevinu) musí pečovat a udržovat na vlastní náklady vlastník pozemku, popřípadě jeho nájemce, pokud se památný strom nachází na jeho pozemku. Pro zajištění finančních prostředků na péči o památný strom může vlastník pozemku požádat o dotační příspěvek. Mimo pravidelnou péči a kontrolu je důležité také průběžné ošetřování památných stromů a jiných dřevin.

²⁴ Specifický cíl. Dostupné z: <http://www.dotace.nature.cz/prehled-programu.html>

Arboristikou zabývající se firmy, jsou nejvhodnější volbou pro specializované ošetřování. Mezi typy ošetření, které se nejčastěji provádí, se řadí konzervace, řez stromu, zajištění koruny stromu a okolík vazba atd.²⁵

3.8.1 Řez stromu

Mezi nejzákladnější opatření údržby a ošetření stromů patří řez stromů, tato činnost se používá během celého života dřeviny. Během této operace, které nastávají během životního cyklu, se odstraňují části stromu, z důvodu udržení dobrého stavu stromu, z důvodu formování stromu (uříznutí za účelem zmenšit strom např. když se stane moc objemným a nevyhovoval by už kapacitě, kde roste), z důvodu zajištění účelnosti ať už ekologické, tak také kulturní a historické. Aby mohlo takové ošetření proběhnout, musí orgán ochrany přírody, kterému strom náleží, vydat ve formě správního rozhodnutí souhlas.²⁶

3.8.1.1 Období řezu

Ideální období řezu je závislé na mnoha faktorech, kterými mohou být druhy dřevin, nebo hlavně faktory vnějšího typu, jakožto světlo a teplo. Období řezu se dělí podle ročních období na 4 základní, kterými jsou období předjarní, jarní, letní a zimní.²⁷

- **Řez předjarní** - První typem je řez předjarní, který by se měl nejlépe provádět, jakmile skončí hluboké mrazy. V tomto období jsou nejvhodnějšími dřevinami pro řez mladé stromy, u kterých se provádí řez výchovný a také stromy snadno namrzající, u nich se pak odstraňují části, které byly mrazem poškozeny. Naopak stromy, které by se neměly v předjarním období řezat, jsou stromy s velkým výtokem mízy (např. ořech, jilm, bříza, jírovec a jiné).

²⁵ REŠ, B., ŠTĚRBA, P. *Památné stromy. Oceňování dřevin rostoucích mimo les*, s. 23

²⁶ GREGOROVÁ, B. *Řez dřevin ve městě a krajině*, s. 7

²⁷ GREGOROVÁ, B. *Řez dřevin ve městě a krajině*, s. 7

- **Řez jarní** - V tomto období jsou nejvhodnějšími stromy pro řez, stromy s velkým výtokem mízy. Mezi tyto stromy patří jilm, bříza, jírovec atd. Většina stromů by však neměla být vystavována řezu, protože během řezu odebrané látky, jsou velice důležitou výživovou hodnotou stromů. Neolístněné stromy by pak nezvládly nahradit tyto odebrané živiny.
- **Řez letní** - V tomto období se u stromů nejčastěji ořezávají a odstraňují nemocné, suché větve. Na stromy je kladen velký nátlak v podobě zátěžových faktorů, čímž jsou sucha, vysoké teploty, škůdci, nouze o kyslík v půdě a podobně. V této době velkých such a vysokých teplot, může řezné rána rychle vyschnout, popraskat a zvyšovat tak výměru té řezné rány, která se tak stává vysoce náchylnou na infekci.
- **Řez zimní** - Zimní období je velmi výhodné pro většinu dřevin, rány po řezech se rychle hojí, je minimální riziko infekce a přenosu nemocí pomocí hmyzu. Avšak v zimním období by se řez neměl provádět za velkých mrazů a u namrzajících dřevin. Zimní řezy jsou prováděny nejčastěji za účelem zmenšení rozměrů stromu.²⁸

3.8.1.2 Typy řezu

Typy řezů stromů jsou popisovány mnoha autory a každý autor tuto problematiku popisuje jinak, ať už po stránce obsahové, tak i v terminologii. Gregorová, B. (2000) uvádí ve své knize *Řez dřevin ve městě a krajině* základní typy řezů stromů, které se prioritně používají k tomu, aby se strom zdravě vyvíjel. Tyto řezy jsou důležité pro základní péči o stromy. Mezi základní typy řezů se řadí:

- **Řez zdravotní** – Tento řez se může provádět ve dvou případech a to jako součást přímé léčby, tak jako součást preventivního zásahu. Řez jako součást přímé léčby se aplikuje v situaci, kdy je strom (část stromu, větev atd.) napaden živočišnými

²⁸ GREGOROVÁ, B. *Řez dřevin ve městě a krajině*, s. 76 - 84

škůdci, houbou, bakterií či virem. Řez musí být veden a prováděn jen ve zdravé tkáni stromu, tato část stromu nesmí být infikována. Oproti tomu zákroky preventivní slouží ošetření a předcházení výskytu parazitů a škůdců, a také jako ochrana před možnými onemocněními stromu. Jako součást preventivního zásahu se odstraňují poškozené, nalomené a prasklé větve, které byly poraněny z důvodu slunečního spálení, mrazu nebo byly poraněné mechanicky. Redukují se také větve odumírající a větve, které se kříží a podobně.²⁹

- **Řez výchovný** - Tento řez se používá především k úpravě zevnějšku a tvarování dřeviny. Řez se může provádět již v raném věku stromu, často se provádí už v lesní školce a také pár let po přesazení (3 – 5 let). Tímto řezem se zpravidla upravuje vzhled stromu. Nejčastěji používanými úpravami jsou úpravy výšky kmene, velikosti koruny stromu a úprava kořenového systému. Tyto úpravy jsou pro každou dřevinu individuální, z toho důvodu, aby splňovali nároky svého budoucího (stávajícího) umístění např.: v parku, vedle chodníku, podél komunikací, jako osamocený (solitérní) strom nebo jako výsadba skupiny stromů. Tento řez musí být prováděn arboristickou firmou, nebo zkušenými a odborně zdatnými pracovníky.³⁰
- **Řez udržovací** – Tento řez navazuje na řez výchovný. Provádí se na konečném umístění stromu, ještě několik let po přesazení. Tento řez přispívá k dobré životnosti stromu a udržuje po celou dobu životního cyklu tvar, který odpovídá rozměru dřeviny, která je pro ni vrozená. Nejčastěji se používá u ovocných stromů, u kterých pravidelné ošetřování udržuje strom v žádaném zdravotním stavu a rozměrech a zároveň může ovlivnit úrodnost dřeviny. Možnosti udržovacích řezů se využívají zejména k redukci tenkých a slabých větví nacházejících se uvnitř koruny, nebo k redukci rozvětvení, či ke zvětšování prostoru mezi větvemi³¹.

²⁹ GREGOROVÁ, B. *Řez dřevin ve městě a krajině*, s. 53-54

³⁰ GREGOROVÁ, B. *Řez dřevin ve městě a krajině*, s. 50 - 52

³¹ Udržovací řez. Dostupné z: <http://www.treemen.cz/rezy-stromu>

Existují ještě další typy řezů, které se ale spíše využívají ke zlepšování přímého okolí nebo úpravě stromu. Tyto řezy neslouží pouze ke zlepšování zdravotního stavu stromu. Takovými řezy jsou:

- **Řez tvarovací** - Tento řez se používá k úpravám dřevin, kdy se o ně pečuje již od útlého mládí a během této doby se strom ořezává do různých tvarů. Možné úpravy se provádějí například u koruny (geometrické tvary).³²
- **Řez zmlazovací** – Tento řez se aplikuje u mladých stromů v pravidelných intervalech každoročně, u starších dřevin se tento interval může prodloužit až na 2 – 3 roky. Charakteristickými dřevinami vhodnými pro tento řez jsou stromy, které rostou v oblastech, kde je nevhodná výsadba pro stromy s přirozeným biotopem, či v úzkých ulicích a parcích. V České republice se nejčastěji tímto řezem upravují jírovce a lípy za účelem seříznutí výhonků, které způsobují přehušťování koruny stromu.³³
- **Řez redukční** – Tento řez se používá k redukování koruny stromu, musí se však provádět velice šetrně a jen za přítomnosti odborníka. Tento řez se řadí mezi řezy udržovací. Během tohoto zásahu se koruna stromu redukuje převážně z důvodu zvyšující se nestability dřeviny, blízkosti elektrického vedení nebo komunikace či z důvodu estetického. Řezy redukční se mohou rozčlenit na řezy stabilizační, symetrizační, prosvětlovací atd.³⁴
- **Řez bezpečnostní** se stejně jako řez redukční řadí mezi řezy udržovací. Tento řez se může aplikovat v libovolnou dobu, protože slouží k řešení akutních problémů a rizik. Těmito problémy mohou být nebezpečné větve, které se odstraňují, protože jsou poškozené, suché, zlomené anebo ohrožují blízké okolí stromu. Tento řez je podobný řezu zdravotnímu, ale používá se v aktuálních situacích.³⁵

³² GREGOROVÁ, B. *Řez dřevin ve městě a krajině*, s. 51

³³ GREGOROVÁ, B. *Řez dřevin ve městě a krajině*, s. 61

³⁴ Řez redukční. Dostupné z: <http://www.treeservice.cz/home/redukzni-rezy-stromu/>

³⁵ Řez bezpečnostní. Dostupné z: <http://www.stromoskop.cz/rez-stromu/>

3.8.2 Bezpečnostní vazba

Mezi další typ ošetření stromů patří aplikace bezpečnostní vazby. Instalování této bezpečnostní vazby navazuje na ošetření řezem, ale může se provádět i ve vzájemné kombinaci, nejčastěji s řezem redukčním. Bezpečnostní vazba slouží k prodloužení životnosti dřevin, také může být použita v souvislosti s rozlomením stromu a následnou možností výskytu nechtěných škod (nebezpečí přivození úrazu, poškození majetku), které by mohl způsobit pád některé z větví stromu. Tato vazba pomáhá snižovat tato rizika, upevňuje se tím statika dřeviny, může předcházet rozpadu koruny. Bezpečnostní vazba musí být kontrolována v pravidelných intervalech, aby se zjistila případná porušení vazby atd. Využívají se 2 základní druhy bezpečnostních vazeb, těmi jsou:

- **Vazba statická** – Tato vazba brání normálnímu růstu stromu, a proto je vhodné používat tuto vazbu doplněnou o vazbu dynamickou. Aplikace této vazby má dvě metody provedení. Destruktivní metoda se aplikuje za použití nerezových tyčí, které jsou spojené ocelovými lany. Tyto tyče jsou zasunuty do navrtaných děr ve stromě, je to tzv. vrtaná vazba. Druhou možností je metoda nedestruktivní, při které se části kmene spojí ocelovým lanem, ale kmen je zároveň chráněn dřevěnými podkladnicemi.³⁶
- **Vazba dynamická** – Tato vazba brání růstu stromu jen minimálně. Během aplikace této vazby, která se umísťuje ve vrchní části koruny, se používají lana ze syntetických materiálů. Díky aplikaci ve vrchní části, není na této vazbě strom tolik závislý, ale maximální životnost materiálu je 12 let, poté je nutno materiál vyměnit³⁷.

3.8.3 Ošetření dutiny stromu

Mezi hlavní příčiny rozkládání a hniloby uvnitř stromu patří dřevokazné houby a vysoký věk dřeviny. Tyto příčiny způsobují narušení statiky stromu, která vede k jeho přirozenému úhynu. Ošetřování dutiny stromu je z finančního hlediska velice náročné a také tento zásah může způsobit vznik poškození. Ošetření konzervačního charakteru slouží k zabránění

³⁶ Instalace bezpečnostních vazeb. Dostupné z: <http://www.arboss.cz/sluzby/instalace-bezpecnostnich-vazeb>

³⁷ Taktéž

postupu rozkládání dřeva stromu. Konzervací se mají, namysli zásahy aplikované v dutině stromu, aby se dutina vyčistila od trouchnivějšího dřeva.

Mezi tyto zásahy řadíme sanaci dutin a ošetřování ran. V minulosti se dutiny vyplňovali plombami. Jako tyto plomby se nejčastěji používaly kameny, beton, cihly, různé pryskyřice a stavební pěny, avšak tyto plomby vytvořily mnoho vlivů, které měly negativní charakter (nemožnost dalšího ošetření, omezení přístupu jiným organismům atd.). V současnosti konzervační průběh probíhá tak, že nejprve se očistí vnitřek dutiny, poté se chemicky vnitřek vystříká a odstraní se ztrouchnivělé dřevo. Nesmí se zapomenout na dno dutiny, to se musí ošetřit tak, aby případná dešťová voda mohla odtékat z dutiny ven.³⁸

V této době se na ošetření dutiny stromů používají dva postupy konzervace a to chemická a mechanická:

- **Konzervace chemická** – Tato konzervace slouží k ošetření za pomoci penetračních nátěrů a nátěrů proti plísním a houbám. Nátěry se nanosou na vnitřní část vyčištěné dutiny a na rány, kde se vsáknou do trouchnivějšího dřeva a zabrání tak dalšímu možnému šíření plísní a hub.
- **Konzervace mechanická** – Tato konzervace slouží k odstraňování nakaženého trouchnivějšího dřeva z vnitřku dutiny, které může mít hnědou až bílou barvu. Velký důraz během tohoto ošetření je vkládán na bariérovou zónu (reakční), která zabraňuje dalšímu zranění stromu a proto u ní nesmí dojít k poranění nebo odstranění.³⁹

Když se dutina stromu chemicky ošetří, je možné ji pak zastřešit. Zastřešením se zamezuje možnému zatečení dešťové vody, či případnému zabránění vzhazování odpadků do dutiny, které může vyústit až v možný oheň. Stříška se většinou dělá nenápadná, aby bylo možné rychlé splnutí se stromem.⁴⁰

³⁸ REŠ, B. *Památné stromy*, s. 34

³⁹ Konzervační opatření: Dostupné z: http://www.zahrada-park-krajina.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=249:konzervani-oeteni-strom-uel-a-napl&Itemid=122

⁴⁰ KOLAŘÍK, J. *Péče o dřeviny rostoucí mimo les*, s. 190

3.9 Choroby a škůdci napadající stromy

Nejrůznější nepřízniví činitelé napadají na naší planetě všechny živé organismy. Tyto činitele můžeme rozdělit na biotické a abiotické. Památné stromy v tomto ohledu nejsou výjimkou, díky těmto činitelům se u nich může velmi rychle zhoršit zdravotní stav. Mezi biotické činitele patří mimo cizopasných hub, roztočů a hmyzu také viry a bakterie, občas dokonce je možný i výskyt vyšších rostlin. Oproti tomu do abiotických činitelů řadíme znečištění vzduchu, zhoršování kvality půdy, působení člověka, působení vody a půdy, různá chemická poškození látkami či mechanická poškození, které způsobil sníh, vítr nebo námraza. Výskyt abiotických příčin vede k oslabování stromu, který pak velmi snadno zůstává napospas biotickým činitelům.⁴¹

Škůdci se, podle Reše, v knize památné stromy (1998) rozdělují na dvě skupiny. První skupinou jsou primární škůdci a druhou sekundární škůdci. Škůdce primární napadající zdravé stromy můžeme rozdělit do 4 kategorií:

- Hmyz, který ovlivňuje fyziologii stromu (mšice)
- Listožravý hmyz (bekyně mniška),
- Hmyz, který vytváří podkopy (skákač dubový)
- Hmyz, který skeletuje listy (bázlivec olšový),

Oproti primárním škůdcům, sekundární škůdci napadají stromy, které jsou velmi oslabené. Mezi tyto škůdce se řadí blanokřídlí (kůrovec, roztoč a jiné) a brouci. V České republice jedno z nejzávažnějších onemocnění stromů způsobuje kůrovec lýkožrout smrkový, který s dřevokaznými houbami způsobuje v dutině stromů rozklad dřeva, to následně zapříčiňuje úmrtí stromů.

Choroby dřevin můžeme vyléčit pomocí různých způsobů. Jedním možným způsobem je léčení za použití chemických prostředků, kterými mohou být antibiotika či prostředky na biologickém základě. Choroby stromů mohou mít vysoce chronický průběh, někdy až akutní, během kterého může dojít k poruše fyziologické funkce nebo může dojít ke ztrátě produktivity či životaschopnosti stromů. Choroby můžeme členit na choroby parazitární (houbové, virové, bakteriální choroby aj.) a na choroby neparazitární. Neparazitární choroby vznikají z důvodu nedostatku živin (nedostatek draslíku, fosforu, vápníku atd.).

⁴¹ REŠ, B. *Památné stromy*, s. 35

Během ochrany stromů je velmi důležité vhodně určit metodu léčby, a jaké zásahy se budou podnikat, kvůli tomu se klade veliký důraz na znalosti chorob, jejich původců, škůdců a dalších možných příčin onemocnění dřevin.⁴²

3.10 Hodnocení památných stromů

Při pravidelných kontrolách památných stromů a při jejich údržbě se také zjišťují prvotní údaje o těchto stromech. Hlavními údaji, které se zjišťují pomocí pozorování a měření, jsou:

- **Fyziologická vitalita** – Toto hodnocení hodnotí životaschopnost památného stromu z pohledu jeho aktivity, zejména odlistění koruny. Hodnotí se pomocí škály v rozpětí 0 – 5 přičemž 0 – je výborná fyziologická struktura a 5 - uschlý strom.
- **Stáří stromu** – Toto hodnocení nelze zcela určit, protože do památných stromů je zakázáno vrtat, či jinak zasahovat, proto nelze z letokruhů určit přesné stáří stromu. Jedinou možností tedy je zjištění si informací z různých spisů a literatury.
- **Atraktivita umístění** – Toto hodnocení bere v potaz oblast, kde se dřevina vyskytuje. Památný strom je tak atraktivní jako součást krajiny, kde se nachází, a může mít až estetický dojem a spolu s pohybem osob v oblasti mu to také přidává na významu. Rozlišují se 4 stupně atraktivity, od nízké, méně významné, střední až po vysokou atraktivitu.
- **Lokalizace** - Toto hodnocení se zjišťuje pomocí GPS (Global Positioning System), které zaměřuje souřadnice památného stromu.
- **Výška stromu** - Toto hodnocení se zjišťuje za pomoci výškoměru s metrovou přesností. Strom se měří od paty kmen až po vrchol koruny.

⁴² REŠ, B. *Památné stromy*, s. 39

- **Obvod kmene** – Toto hodnocení se zaměřuje ve výšce 130 cm nad zemí. Pokud je, ale na kmeni v této výšce nějaká nerovnost (boule, výčnělek), musí se kmen změřit buď nad nerovností, nebo pod ní.
- **Průměr koruny** – Toto hodnocení se podobně jako výška označuje v metrech. Během měření se zjišťuje aritmetický průměr dvou měření, která jsou na sebe kolmá.
- **Růstové podmínky stromu** – Toto hodnocení bere v potaz růstové půdní podmínky stromu a velikost prostoru kořenového systému.
- **Zdravotní stav** – Na toto hodnocení se využívá stupnice Jaroslava Kolaříka. Podle této stupnice se určuje stupeň mechanického oslabení a existence dutin a deformací růstu. Kolaříkova stupnice má rozmezí od 0 – 5:
 - 0 – výborný stav
 - 1 – dobrý stav (menší poškození, které nemá vliv na stabilitu)
 - 2 – zhoršený stav (potřeba stabilizačního zásahu, výrazné narušení)
 - 3 – výrazně zhoršený stav (potřeba stabilizačního zásahu, výskyt více poškození, snižování perspektivy)
 - 4 – silně narušený stav (jedinec má vysoce zkrácenou perspektivu, není možnost stabilizace)
 - 5 – havarijní stav (nebezpečí rozpadu, nebo rozpadlý strom)⁴³

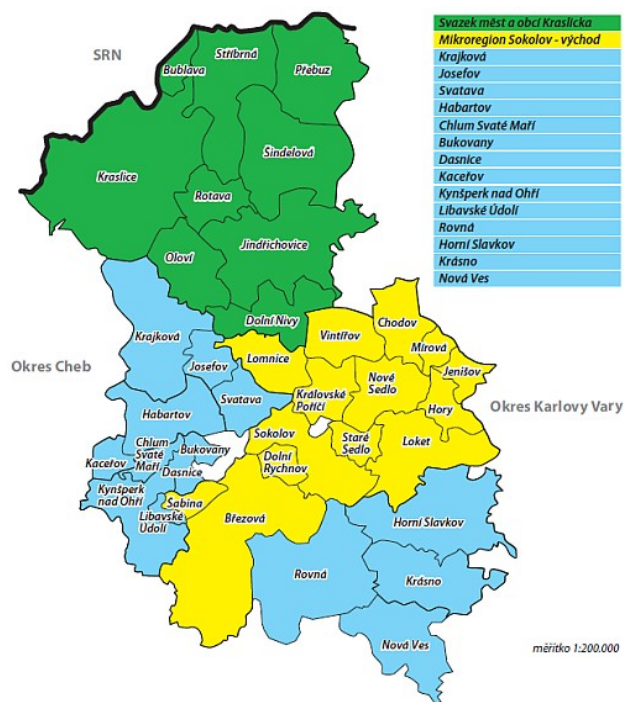
⁴³ REŠ, B. *Památné stromy*, s. 39

4 Výzkumná část

4.1 Charakteristika regionu Sokolovsko

Okres Sokolov se nachází v severní části západních Čech. Je nepravidelného, mírně protáhlého tvaru. Na severu má hranice se Spolkovou republikou Německo, na západě a na jihu s okresem Cheb, na východě poté s okresem Karlovy Vary. Jeho rozloha činí 754 km², jedná se o třetí nejmenší okres v Karlovarském kraji a zaujímá 22,75 % jeho celkové rozlohy.

Obrázek 2 Mapa regionu Sokolovsko

Zdroj: MAS Sokolovsko, zpracování: vlastní

Povrch okresu je převážně kopcovitý. V severní části dominuje masiv Krušných hor, v jehož západním okraji se tyčí úzký horský výběžek, který kopíruje řeku Ohří. Horský výběžek tvoří předěl mezi Sokolovskou a Chebskou pánví. V jižní části se rozkládají pahorkatiny Slavkovského lesa. Nejvyšším bodem je hora Špičák, která leží v nadmořské výšce 991 m u Stříbrné v Krušných horách, v Slavkovském lese to jsou Rozhledy v nadmořské výšce 859 m u Kostelní Břízy. Nejnižší bod se nachází v nadmořské výšce 375 m.

Největším vodním tokem regionu je řeka Ohře pramenící v sousedním Německu, do níž se vlévají všechny ostatní říčky a potoky protékající tímto územím. Největší z přítoků je řeka Svatava, která se do Ohře vlévá v okresním městě. V okrese se nevyskytují význačné vodní plochy, za zmínku stojí pouze větší rybníky nacházející se na Chodovsku a u Krásna. Na většině území převládají drsné klimatické podmínky s nízkou průměrnou roční teplotou vzduchu a krátkou dobou slunečního svitu.

Sokolovsko vždy vynikalo svým přírodním surovinovým bohatstvím. Již ve středověku se hojně využívala ložiska vzácných a užitkových rud. V minulosti se jednalo převážně o rudy cínu. V současné době má největší význam těžba hnědého uhlí v Sokolovské pánvi, která vyzdvihuje okres mezi přední průmyslové oblasti.

Půdní fond okresu je nesouvislý vzhledem k členitému a složitému terénu, velkému množství pastvin a luk a další nezemědělské půdy. Hospodaření s půdou ovlivňuje značný podíl výměry přírodních rezervací, ochranných pásem zdrojů pitné vody a minerální vody. V jižní části Sokolovska leží chráněná krajinná oblast Slavkovský les (dříve vojenský prostor), který stále nese známky vojenské činnosti a bohužel není plně připraven pro zemědělskou a lesnickou činnost.

Současnou celkovou vegetaci zemědělských kultur a lesních porostů silně narušuje těžební činnost a vliv exhalátů z průmyslové činnosti. Okres Sokolov je velice průmyslový okres. Největší zastoupení má průmysl paliv, dále potom strojírenský, chemický, textilní průmysl a průmysl skla, keramiky a porcelánu.

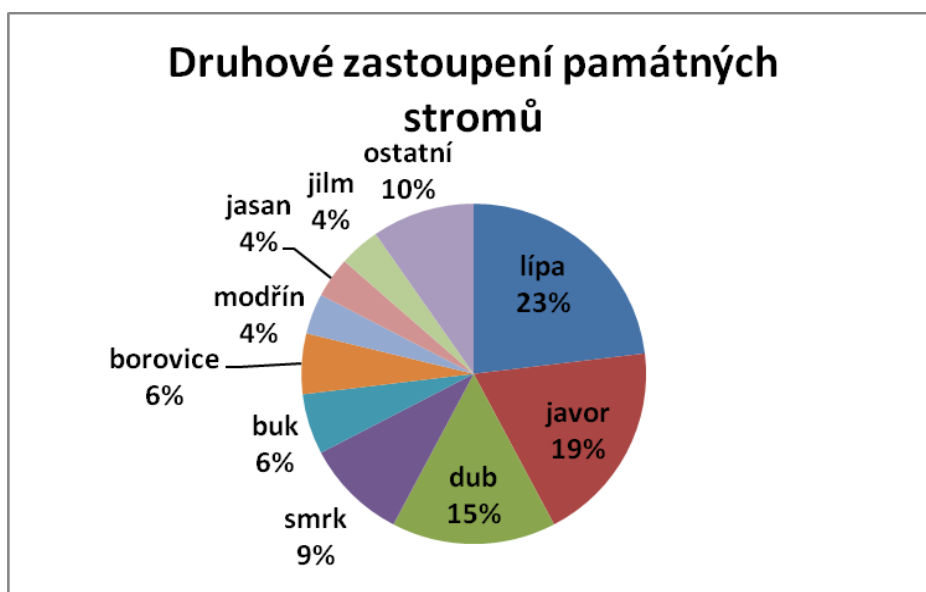
Naopak zemědělství je pro okres Sokolov téměř bezvýznamné. Díky rozsáhlé důlní činnosti není půdní fond příliš vhodný k zemědělské činnosti.

Více než polovinu výměry okresu zaujímá lesní půda. Nejvíce zalesněnou částí je oblast Slavkovského lesa a Krušných hor. Obě oblasti jsou velmi řídko osídlené i přesto, že se v nich nachází významné podniky zpracovatelského průmyslu a v obou kladou důraz na rekreační možnosti. V lesních porostech převažuje smrk, velké zastoupení mají i listnaté stromy.

4.2 Druhové zastoupení památných stromů v regionu

Na Sokolovsku jsou mezi 64 památnými stromy nejvíce zastoupeny lípy malolisté a velkolisté (12 ks), javory kleny (10 ks), duby letní (8 ks), smrky ztepilé (5 ks), buky lesní (3 ks) a ostatní druhy mají pouze 1 – 3 zástupce. Informace o počtu zástupců a druhů stromů jsem čerpal z dat evidovaných v Ústředním seznamu ochrany přírody. Poměr druhového zastoupení jednotlivých památných stromů je zaznamenán v následujícím grafu.

Graf 1 Druhové zastoupení památných stromů Sokolovska

Zdroj: ÚSOP, zpracování: vlastní

Lípa malolistá a lípa velkolistá

Mezi tradiční listnaté opadavé stromy, nacházející se v Evropě, patří lípy. Jsou rozšířeny především v mírném pásu severní polokoule, existuje až 40 druhů. V České republice se můžeme setkat pouze se dvěma druhy, to jsou lípa malolistá/srdčitá⁴⁴ a lípa velkolistá. Jedná se o urostlé statné stromy dosahující výšky až 30 m, ve výjimečných případech i vyšší. Hlavním znakem je upravená, klenutá koruna. Lipové květy poskytují potravu včelám v podobě sladkého nektaru. Dožívají se stovek až tisíců let. V některých částech světa proto patřily k významným symbolům dlouhověkosti a byly vysazovány v posvátných hájích. Lipové dřevo se odedávna využívá při řezbářských pracích, k tomu dopomáhá její měkké snadno opracovatelné dřevo. Oproti tomu pevné lýko slouží jako

⁴⁴ Lípa malolistá. Dostupné z: <http://www.priroda.cz/lexikon.php?detail=38>,

technický materiál (např. při pletení košíku). Dále se využívá pro léčivé účinky lipového květu, z kterého se vaří čaj. Tento čaj pomáhá proti pocení, rozpouští hleny, snižuje dráždivý kašel. V regionu Sokolovsko se nachází 12 objektů⁴⁵.

Javor klen

Javor je rozšířen po celé Evropě, na českém území roste ve středních a vyšších polohách v listnatých či smíšených lesích. Patří mezi opadavé stromy, dorůstá do výšky až 40 m, hladká tmavošedá borka se odlupuje ve větších šupinách. Kmen v průměru dosahuje až 1,5 m. Javory se často pěstují v parcích a alejích. Tvrdé javorové dřevo je velmi významné pro dřevozpracující průmysl, je vhodné na výrobu nábytku nebo dokonce i hudebních nástrojů, jako např. kytar, houslí, fléten. V regionu Sokolovsko se nachází 10 objektů⁴⁶.

Dub letní

Dub je rozšířen téměř po celé Evropě vyjma nejjižnějších částí. Existuje až 600 druhů dubů po celém světě. V České republice se nachází zejména v okolí toků řek – Polabí, Poohří a další. Strom se silným kmenem dosahuje výšky až 40 m. Kmen v průměru dorůstá 1,5 m. Borka se postupně zbarvuje z hnědé, šedohnědé až do zelenohnědé. Dub letní se vysazuje v parcích a v sadech. Duby patří z hlediska kvality k nejvýznamnějším druhům dřeva na světě. Tvrdé trvanlivé dřevo se využívá ve stavebnictví (vodní stavby), v nábytkářství, truhlářství a další. V regionu Sokolovsko se nachází 8 objektů⁴⁷.

Smrk ztepilý

V České republice smrk roste na celém území díky lesnické kultivaci, původně rostl pouze na horských svazích. Jedná se o neopadavý, stálezelený, jehličnatý až 50 m vysoký strom. Tmavě zelené jehlice dosahují délky až 2 cm. Jedná se o tradiční vánoční strom. U nás patří mezi nejvýznamnější průmyslovou dřevinu, jeho dřevo je lehké, pevné, pružné. Využívá se ve stavebnictví, v truhlářství, na výrobu podlahových krytin. Dále se dřevo

⁴⁵ Lípa velkolistá. Dostupné z: <http://www.priroda.cz/lexikon.php?detail=904>

⁴⁶ Javor klen. Dostupné z: <http://botanika.wendys.cz/index.php/14-herbar-rostlin/598-acer-pseudoplatanus-javor-klen>

⁴⁷ Dub letní. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1431/jaro2010/Z0005/18118868/index_Que_rob.html

pocházející ze střední a východní Evropy využívá k výrobě ozvučných desek klavíru a jiných klávesových nástrojů. V regionu Sokolovsko se nachází 5 objektů⁴⁸.

Buk lesní

Buk roste v mírném pásu téměř na celém území Evropy. U nás pokrývá celé území ČR, nejčastěji se vyskytuje v bukových pásech – bučinách. Jedná se o rozložitý strom s mohutnou korunou, dorůstá do výšky 20 – 30 m. Buk lesní se dožívá až 400 let. Kvůli jeho mohutnosti se hodí na výsadbu do parků či velkých zahrad. Buk patří mezi nejvýznamnější listnaté stromy u nás i v Evropě. Bukové dřevo není příliš pružné, zato je velmi pevné, tvrdé a těžké. Proto se hojně používá při výrobě nábytku, dýhy, překližky, parket a hnědého uhlí. Na Sokolovsku se nachází 3 objekty⁴⁹.

4.3 Výzkum v terénu

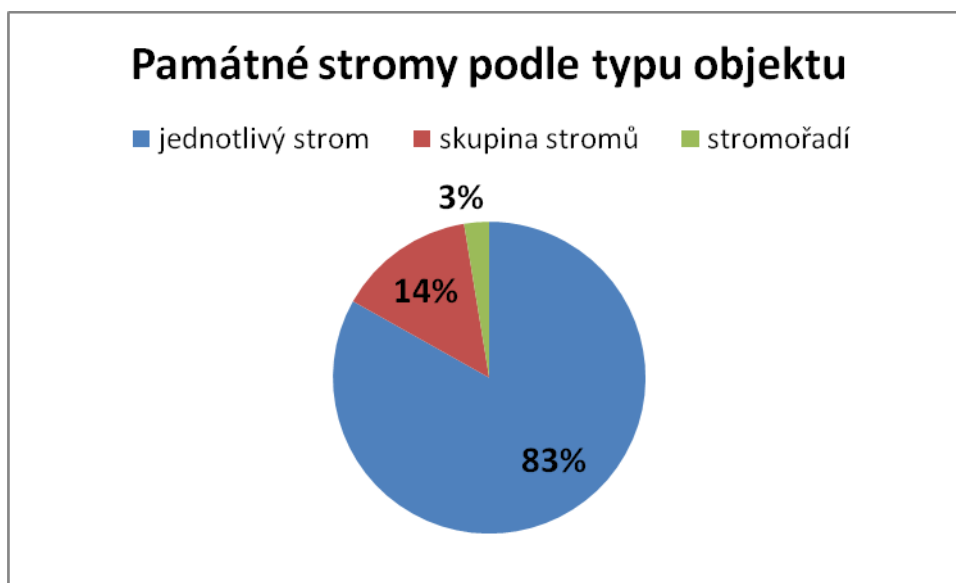
V době výzkumu, tedy k březnu 2016, se v regionu Sokolovsko eviduje celkem 64 objektů v kategorii Památný strom, z tohoto počtu u 12 objektů došlo od doby vyhlášení k jejich zániku, tedy ke zrušení jejich ochrany. Dále jsou evidovány 2 objekty typu Stromořadí a 11 objektů typu Skupina stromů. U objektu Skupina stromů rovněž došlo k zániku jednoho objektu a následně ke zrušení vyhlášené ochrany. V grafu 2 je zachycena skladba památných stromů dle typu objektu: jednotlivý strom, skupina stromů a stromořadí.

Při výzkumu v terénu byl zaznamenán zdravotní stav jednotlivých objektů. Pro subjektivní hodnocení zdravotního stavu byla použita stupnice z databáze Ústředního seznamu ochrany přírody (ÚSOP) – výborný, velmi dobrý, dobrý, silně poškozený a mrtvý strom. Dále bylo provedeno měření obvodu kmene ve výšce 130 cm od země, výška stromu byla měřena pomocí výškoměru a provedená lokalizace stromu souřadnicemi GPS. V rámci hodnocení každého památného stromu byl zaznamenán popis dřeviny, péče o dřevinu, popis, fotodokumentace, vyznačení na mapě a zda je strom řádně označen. Každý zkoumaný strom má svou přílohu s fotodokumentací a zákresem do mapy.

⁴⁸ Smrk ztepilý. Dostupné z: <http://botanika.wendys.cz/index.php/14-herbar-rostlin/631-picea-abies-smrk-ztepily>

⁴⁹ Buk lesní. Dostupné z: <http://botany.cz/cs/fagus-sylvatica/>

Graf 2 Skladba památných stromů dle typu objektů Sokolovska

Zdroj: ÚSOP, zpracování: vlastní

4.4 Památné stromy Sokolovska

Terénní výzkum diplomové práce zahrnuje 24 objektů, z toho 20 objektů typu Památný strom a 4 objekty typu Skupina stromů, přičemž zkoumané skupiny stromů zahrnují od dvou do čtyř jedinců.

4.4.1 Klen v Nancy (Příloha 1)

Druh dřeviny: javor klen (*Acer pseudoplatanus L.*)

Kód: 104352

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Stříbrná, p.p.č. 2042

Druh pozemku: ostatní plocha

Poloha WGS 84 - N: 50°22,641'

Poloha WGS 84 - E: 12°32,004'

Výška: 24,5 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 409 cm

Zdravotní stav: 2

Označení památného stromu: ano + popisná tabule

Datum vyhlášení památného stromu: 16. 06. 2005

Pravidelně rostlý krásný javor klen s kmenem vinutým do spirály stojí nalevo nad silnicí na Přebuz, v údolí Rájeckého potoka. Koruna srdčitého tvaru je tvořena pěti kosterními větvemi, které rozdělují kmen ve výšce 2,2 m. Řasa rodu *Trentepohlia* vytvořila na kmeni nápadný červený povlak. Javor je v místech zaniklé pohraniční osady Grund. Pravděpodobně byl vysazen před domem, jehož torzo základů je dosud patrné.

4.4.2 Klen Na konci světa (Příloha 2)

Druh dřeviny: javor klen (*Acer pseudoplatanus L.*)

Kód: 102273

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Stříbrná, p.p.č. 2261/2

Druh pozemku: lesní pozemek

Poloha WGS 84 - N: 50°22,612'

Poloha WGS 84 - E: 12°33,492'

Výška: 29 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 261 cm

Zdravotní stav: 1

Označení památného stromu: ano + popisná tabule

Datum vyhlášení památného stromu: 10. 04. 2002

Vzrostlý javor klen stojí na dohled mezi odbočkou lesní silničky od Rájeckého údolí směrem k údolí mezi Špičákem a Bukovcem. V minulosti hustě porůstala kmen provazovka (*Usnea filipendula*), vzácný epifytický lišejník. Hlavním důvodem pro vyhlášení kleny památným stromem byla ochrana lišejníku. V posledních letech však provazovka mizí ze spodní části kmene.

4.4.3 Jedle pod skálou v Nancy (Příloha 3)

Druh dřeviny: jedle bělokorá (*Abies alba Mill.*)

Kód: 104351

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Stříbrná, p.p.č. 2261/2

Druh pozemku: lesní pozemek

Poloha WGS 84 - N: 50°22,52′

Poloha WGS 84 - E: 12°33,667′

Výška: 48 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 316 cm

Zdravotní stav: 2

Označení památného stromu: ano + popisná tabule

Datum vyhlášení památného stromu: 16. 06. 2005

Mezi Bukovcem a Špičákem v dolní části zastíněného údolí, na strmém svahu nad levým břehem potoka pod skálou roste v současné době nejmohutnější jedle české strany Krušných hor. Kmen vzrostlého stromu velikostí i tvarem připomíná stěžeň. Na vrcholu je ukončen úzkou korunou.

4.4.4 Modřín u Stříbrného potoka (Příloha 4)

Druh dřeviny: modřín opadavý (*Larix decidua* Mill.)

Kód: 104342

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Stříbrná, p.p.č. 1611/1

Druh pozemku: trvalý travní porost

Poloha WGS 84 - N: 50°22,088′

Poloha WGS 84 - E: 12°31,393′

Výška: 32,5 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 383 cm

Zdravotní stav: 1

Označení památného stromu: ano + popisná tabule

Datum vyhlášení památného stromu: 14. 06. 2005

U levého břehu Stříbrného potoka pod ústím potoka Rájeckého roste solitérní modřín s nízkým zavětvením a výrazně rozšířenou kmenovou bází. V krásném prostředí na luční nivě horského potoka stojí esteticky významný strom s funkcí krajinytvornou.

4.4.5 Klen u secesní vily (Příloha 5)

Druh dřeviny: javor klen (*Acer pseudoplatanus L.*)

Kód: 102290

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Kraslice, p.p.č. 1735/1

Druh pozemku: ostatní plocha

Poloha WGS 84 - N: 50°19,97'

Poloha WGS 84 - E: 12°30,919'

Výška: 30,5 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 407 cm

Zdravotní stav: 2

Označení památného stromu: ano + popisná tabule

Datum vyhlášení památného stromu: 13. 07. 1984

Vysoký, rozložitý a zdravý javor klen se nachází v zahradě u secesní vily, která dnes slouží jako mateřská škola při ulici Lipová cesta.

4.4.6 Císařské duby v Kraslicích (Příloha 6)

Druh dřeviny: dub letní "pyramidální" (*Quercus robur L.*)

Kód: 104820

Typ objektu: skupina stromů

Počet: 2

Katastrální území: Kraslice, p.p.č. 286/2

Druh pozemku: zahrada

Poloha WGS 84 - N: 50°19,739'

Poloha WGS 84 - E: 12°30,596'

Výška: 21,5 m, 25 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 226 cm, 275 cm

Zdravotní stav: 1

Označení památného stromu: ano + popisná tabule

Datum vyhlášení památného stromu: 10. 10. 2006

Dva pyramidální duby letní rostou v bývalém parčíku před farou kostela Božího těla v centrální části Kraslic. Dvojice stromů není mimořádná svým vzrůstem, ale je ceněna pro svou historickou hodnotu. V roce 1878 byly vysazeny při školní slavnosti ke dvacátému pátému výročí svatby Alžběty Bavorské, nazývané císařovnou Sissi a císaře Františka Josefa I.

4.4.7 Borovice rumelská v Kraslicích (Příloha 7)

Druh dřeviny: borovice rumelská (*Pinus peuce Griseb.*)

Kód: 104819

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Kraslice, p.p.č. 5356/1

Druh pozemku: ostatní plocha

Poloha WGS 84 - N: 50°19,115′

Poloha WGS 84 - E: 12°31,146′

Výška: 27 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 275 cm

Zdravotní stav: 2

Označení památného stromu: ano + popisná tabule

Datum vyhlášení památného stromu: 05. 09. 2006

Exotická borovice rumelská má svůj původ v balkánských pohořích. Pravidelně rostlý soliterní strom s kuželovitou hustou korunou stojí na parkovací ploše u obchodního centra v jižní části města Kraslice. Jedná se v současnosti o jedinou borovici rumelskou chráněnou jako památný strom v Čechách.

4.4.8 Dvojitý smrk u Šindelové (Příloha 8)

Druh dřeviny: smrk ztepilý (*Picea abies*)

Kód: 104818

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Šindelová, p.p.č. 446

Druh pozemku: lesní pozemek

Poloha WGS 84 - N: 50°18,439′

Poloha WGS 84 - E: 12°36,085′

Výška: 36 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 505 cm

Zdravotní stav: 2

Označení památného stromu: ano + popisná tabule

Datum vyhlášení památného stromu: 07. 09. 2006

Na okraji smrkového porostu nalevo od cesty mezi zámečkem Favorit a chráněnou alejí modřínů u Šindelové se nachází smrkový dvojkmen. Oba rovnocenné kmeny srostly společně od paty stromu až do dvoumetrové výšky. Mohutný, tvarově zajímavý srůst smrků je pomyslnou náhradou padlý smrk Hubertův u zámečku Favorit.

4.4.9 Vysoký smrk pod Favoritem (Příloha 9)

Druh dřeviny: smrk ztepilý (*Picea abies L.*)

Kód: 104816

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Šindelová, p.p.č. 446

Druh pozemku: lesní pozemek

Poloha WGS 84 - N: 50°18,189′

Poloha WGS 84 - E: 12°36,119′

Výška: 47,5 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 332 cm

Zdravotní stav: 1

Označení památného stromu: ano + popisná tabule

Datum vyhlášení památného stromu: 07. 09. 2006

Nejvyšší památný strom v současnosti v Karlovarském kraji stojí nad pravým břehem říčky Skřiváně ve smrkovém porostu, na západ od zámečku Favorit. Nápadný je nejen mohutnými kořenovými náběhy, kterými je zapřen do strmého svahu, ale především svou majestátní výškou. Vysoko nasazená koruna připomíná obrovitý stožár. Smrk je nejen

chráněn jako památný strom, ale současně je zařazen mezi významné stromy Lesů České republiky.

4.4.10 Modřín u Favoritu (Příloha 10)

Druh dřeviny: modřín opadavý (*Larix decidua* Mill.)

Kód: 104341

Typ objektu: skupina stromů

Počet: 4

Katastrální území: Šindelová, p.p.č. 431 a 432

Druh pozemku: trvalé travní porosty

Poloha WGS 84 - N: 50°17,903′

Poloha WGS 84 - E: 12°36,443′

Výška: až 37 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 264 - 380 cm

Zdravotní stav: 3

Označení památného stromu: ano + popisná tabule

Datum vyhlášení památného stromu: 13. 06. 2005

Skupina čtyř modřínů roste po obou stranách lesní cesty vedoucí z Jindřichovic směrem k zámečku Favorit. Největším stromem ve skupině je zároveň nejmohutnější památný modřín Karlovarského kraje. Vedlejší modřín donedávna rostl ve velmi těsném sousedství se vzrostlým smrkem. Koncem minulého století byl záměr na ochranu této zajímavé dvojice, která se měla nazývat Sourozenci Romanovi, na počest slavného páru českých krasobruslařů. Smrk však zaschnul a musel být později odstraněn.

4.4.11 Topol u zámeckého parku (Příloha 11)

Druh dřeviny: topol černý (*Populus nigra* L.)

Kód: 102285

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Sokolov

Druh pozemku: ostatní plocha

Poloha WGS 84 - N: 50°10,819′

Poloha WGS 84 - E: 12°38,552′

Výška: 27,5 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 562 cm

Zdravotní stav: ———

Označení památného stromu: ano – výřez stromu s označením

Datum vyhlášení památného stromu: 13. 07. 1984

Datum zrušení památného stromu: 31. 05. 2010

Památný strom Topol u zámeckého parku sice zanikl 31. 5. 2010, ale jeho výřez z kmene je pro upomínku vystaven na nádvoří zámku v Sokolově. Jednalo se o nejmohutnější památný strom Sokolova a nejsilnější topol černý v Karlovarském kraji s obvodem kmene 562 cm. Sokolovští občané tímto ztratili působivou dominantu zámeckého parku ve středu města

4.4.12 Stříbrný javor v Husových sadech (Příloha 12)

Druh dřeviny: javor stříbrný (*Acer saccharinum L.*)

Kód: 104811

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Sokolov, p.p.č. 3029/1

Druh pozemku: ostatní plocha

Poloha WGS 84 - N: 50°10,628′

Poloha WGS 84 - E: 12°38,689′

Výška: 28 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 438 cm

Zdravotní stav: 2

Označení památného stromu: ano + popisná tabule

Datum vyhlášení památného stromu: 11. 10. 2006

U břehu Lobežského potoka naproti bazénu v Husových sadech se nachází rozložitý javor stříbrný, který je nejsilnějším stromem v parku. Výrazný strom se spirálovitě vinutým kmenem a asymetrickou korunou. Asymetrie vznikla ztrátou jedné z dvojice kosterních větví, na které se kmen stromu ve třech výškových metrech původně dělil.

4.4.13 Jilm pod Starou Ovčárnou (Příloha 13)

Druh dřeviny: jilm drsný (*Ulmus glabra Huds.*)

Kód: 105279

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Sokolov, p.p.č. 4110/1

Druh pozemku: ostatní plocha

Poloha WGS 84 - N: 50°10,081'

Poloha WGS 84 - E: 12°39,562'

Výška: 20 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 390 cm

Zdravotní stav: 3

Označení památného stromu: ano

Datum vyhlášení památného stromu: 06. 09. 2008

Při pravém kraji silnice mezi Dolním Rychnovem a Starou Ovčárnou na jihu Sokolova se nad komunikaci naklání koruna výrazného solitérního jilmu. Jedná se o zdravý strom, tři silné kosterní větvenou velmi ceněné z krajinářského a estetického hlediska. V současnosti náleží k nejmohutnějším jilmům v kraji.

4.4.14 Dub ve Starém Sedle (Příloha 14)

Druh dřeviny: dub letní (*Quercus robur L.*)

Kód: 102276

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Staré Sedlo u Sokolova, p.p.č. 777

Druh pozemku: ostatní plocha

Poloha WGS 84 - N: 50°10,827'

Poloha WGS 84 - E: 12°42,877'

Výška: 22 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 534 cm

Zdravotní stav: 1

Označení památného stromu: ano

Datum vyhlášení památného stromu: 28. 08. 2000

V oplocení zahrady domu č.p. 67 nad hlavní komunikací ze Sokolova se nachází rozložitý soliterní dub. Kmen stromu se rozdvouje ve třech výškových metrech a má velmi hustou a širokou korunu. Díky výjimečnému vzhledu je řazen k nejkrásnějším stromům kraje.

4.4.15 Břečťany v Lokti (Příloha 15)

Druh dřeviny: břečťan popínavý (*Hedera helix L.*)

Kód: 102278

Typ objektu: skupina stromů

Počet: 2

Katastrální území: Loket, p.p.č. 506

Druh pozemku: ostatní plocha

Poloha WGS 84 - N: 50°11,366′

Poloha WGS 84 - E: 12°45,548′

Výška: 12 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 85 – 90 cm

Zdravotní stav: 2

Označení památného stromu: ano + popisná tabule

Datum vyhlášení památného stromu: 13. 10. 1993

Loketská čistička odpadních vod byla vybudována ve skále, po které se pne dvojice starých plodných břečťanů. Na tmavé skále jsou bohatě rozvětvenými kmínky tvořeny krásné ornamentální reliéfy. Nepřehlédnutelné je vandalské přeřezání některých silných větví. I když není břečťan stromem, jeho vzhled i stáří dopomohly těmto výjimečným liánám k zařazení do evidence památných stromů.

4.4.16 Zámecký dub v Chlumku (Příloha 16)

Druh dřeviny: dub letní (*Quercus robur L.*)

Kód: 105139

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Dasnice, p.p.č. 196/1

Druh pozemku: ostatní plocha

Poloha WGS 84 - N: 50°8,205′

Poloha WGS 84 - E: 12°34,49′

Výška: 23 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 426 cm

Zdravotní stav: 3

Označení památného stromu: ano

Datum vyhlášení památného stromu: 08. 01. 2008

V místech bývalého parku u zámečku v Chlumku je v současnosti louka. Na této louce cca 600 m na jihovýchod od železniční zastávky Dasnice roste majestátní solitérní dub. Dlouhé parsy velkého množství větví se oddělují z kmene již ve výšce 3 metry a některé z větví se svými konci sklánějí až na zem. Bohatá polokulovitá koruna dosahuje šířky až 27 metrů.

4.4.17 Lípa u pomníčku v Hruškové (Příloha 17)

Druh dřeviny: lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos Scop.*)

Kód: 104940

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Hrušková, p.p.č. 1119/1

Druh pozemku: ostatní plocha

Poloha WGS 84 - N: 50°9,312′

Poloha WGS 84 - E: 12°42,684′

Výška: 22 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 385 cm

Zdravotní stav: 3

Označení památného stromu: ano

Datum vyhlášení památného stromu: 19. 06. 2007

Nepřehlédnutelná lípa s nepravidelnou korunou a dutým kmenem se sklání nad komunikací v obci Hrušková. V minulosti pod ní stával mariánský sloup, v pozdější

době byl z druhé strany lípy vystavěn pomník za padlé v 1. světové válce, který byl nedávno opatřen novou deskou.

4.4.18 Dub na Novině (Příloha 18)

Druh dřeviny: dub letní (*Quercus robur L.*)

Kód: 102274

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Novina u Sokolova, p.p.č. 280

Poloha WGS 84 - N: 50°8,938'

Poloha WGS 84 - E: 12°40,822'

Výška: 21,5 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 409 cm

Zdravotní stav: 2

Označení památného stromu: ano

Datum vyhlášení památného stromu: 03. 09. 2001

Na okraji pastviny u příjezdové komunikace do osady Novina se rozhlíží velkolepě rostlý solitér dubu do Sokolovské pánve. Svou širokou korunu rozkládá ve výšce 625 metrů nad mořem. V této nadmořské výšce jsou takto velké solitérní duby opravdovou vzácností.

4.4.19 Bambasův dub (Příloha 19)

Druh dřeviny: dub letní (*Quercus robur L.*)

Kód: 102284

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Arnoltov, p.p.č. 245/22

Druh pozemku: lesní pozemek

Poloha WGS 84 - N: 50°7,391'

Poloha WGS 84 - E: 12°35,474'

Výška: 24,5 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 485 cm

Zdravotní stav: 1

Označení památného stromu: ano

Datum vyhlášení památného stromu: 01. 01. 1994

V současné době nejmohutnější dub CHKO Slavkovský les roste osamoceně na louce nad zámečkem Spiegel – Silnice. Dominantní soliterní dub se částečně skrývá za špalírem z bříz vlevo od komunikace do Arnoltova. Po likvidaci okolních náletových dřevin je možné obdivovat jeho vysoko nasazenou členitou korunu, která je tvořena vidlicí kosterních větví.

4.4.20 Lípa v Arnoltově (Příloha 20)

Druh dřeviny: lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos Scop.*)

Kód: 102283

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Arnoltov, p.p.č. 151/2

Druh pozemku: lesní pozemek

Poloha WGS 84 - N: 50°7,078′

Poloha WGS 84 - E: 12°35,635′

Výška: 28 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 509 cm

Zdravotní stav: 2

Označení památného stromu: ano

Datum vyhlášení památného stromu: 09. 07. 1995

Při průjezdu Arnoltovem se v ostré zákrutě náhle ukáže vysoká majestátní lípa. Je umístěna na terase přímo nad komunikací a z dolního pohledu vyniká nejen gejzír dlouhých větví směřujících k obloze, ale také mohutnost válcovitého přímého kmene.

4.4.21 Javory v Arnoltově (Příloha 21)

Druh dřeviny: javor klen (*Acer pseudoplatanus L.*)

Kód: 105979

Typ objektu: skupina stromů

Počet: 2

Katastrální území: Arnoltov, p.p.č. 229 a 160/1

Druh pozemku: trvalé travní porosty

Poloha WGS 84 - N: 50°7,076′

Poloha WGS 84 - E: 12°35,88′

Výška: 14,5 m, 21 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 442 cm, 302 cm

Zdravotní stav: 1 a 2

Označení památného stromu: ano

Datum vyhlášení památného stromu: 14. 05. 2012

Nízký solitér javoru klen se starobylým vzhledem se nachází nalevo od vrcholu stoupající luční cesty, která na toto místo odbočuje z komunikace v Arnoltově v křižovatce s památnou lípou. Raketu před startem připomíná svým tvarem dutý kmen. Dutina vykazuje stopy po ohni a neuspořádaná koruna je následkem poškození vichřicí. Protějškem javoru je urostlý klen nad cestou. Jedná se o zdravý bohatě zavětvěný strom vyrůstající z kamenných snosů z dávno opuštěných polností, nad okolními nálety dřevin se zvedá jeho pravidelná koruna.

4.4.22 Lípa u kostela (Příloha 22)

Druh dřeviny: lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos Scop.*)

Kód: 102289

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Kostelní Bříza, st.p.č. 48/1

Druh pozemku: zastavěná plocha a nádvoří

Poloha WGS 84 - N: 50°7,001′

Poloha WGS 84 - E: 12°37,349′

Výška: 27 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 593 cm

Zdravotní stav: 2

Označení památného stromu: ano

Datum vyhlášení památného stromu: 13. 07. 1984

V Kostelní Bříze se naproti kostelu při výjezdu z obce nachází mohutná dutá lípa s vysoko nasazenou korunou. Nápaditá je svým podélně rozbrázděným zploštělým kmenem. Prostorná dutina byla zakonzervována je možno do ní nahlédnout úzkou šterbinou, která zadní část kmene po celé výšce otevírá jako lusk.

4.4.23 Kleny v Kostelní Bříze (Příloha 23)

Druh dřeviny: javor klen (*Acer pseudoplatanus L.*)

Kód: 102282

Typ objektu: skupina stromů

Počet: 2

Katastrální území: Kostelní Bříza, p.p.č. 19/6

Druh pozemku: zahrada

Poloha WGS 84 - N: 50°6,991'

Poloha WGS 84 - E: 12°37,225'

Výška: 25 m, 25 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 448 cm, 362 cm

Zdravotní stav: 1 a 1

Označení památného stromu: ano + popisná tabule

Datum vyhlášení památného stromu: 13. 07. 1984

Dvojice velmi pěkných starých javorů klenů roste v oploceném pozemku na svahu severozápadního okraje obce. Větší klen s obrovskými kořenovými náběhy a hluboce rozbrázděným dutým kmenem, se pyšní bohatou paprskovitou korunou. Menší javor je rovněž dutý, ale s pěknou korunou ve tvaru lyry. Kostra koruny je tvořena třemi silnými větvemi.

4.4.24 Jilm u Leistnerovy Hájovny (Příloha 24)

Druh dřeviny: jilm drsný (*Ulmus glabra Huds.*)

Kód: 10598

Typ objektu: jednotlivý strom

Počet: 1

Katastrální území: Čistá u Rovné, p.p.č. 2682/1

Druh pozemku: lesní pozemek

Poloha WGS 84 - N: 50°05,064′,

Poloha WGS 84 - E: 12°42,981′

Výška: 23 m

Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 358 cm

Zdravotní stav: 2

Označení památného stromu: ano

Datum vyhlášení památného stromu: 14. 05. 2012

Lesní cesta k památníku u Umučených vede ze silnice z Pramenů do bývalé osady Čistá. Po třech stech metrech je vpravo pod cestou malé proluce patrné místo, kde stávala v minulosti Leistnerova hájovna. Po ní zůstaly patrné jen základy a jako svědek zašlé doby strom velmi starobylého až pohádkového vzezření. Jedná se o rozložitý jilm drsný s výrazně rozbrázděným nízkým kmenem ve tvaru poháru, který nadchne především milovníky romantiky svým velkým počtem mohutných, mechem porostlých větví, nemálo z nich dosahuje svými konci až k zemi. Strom je odborně ošetřen.

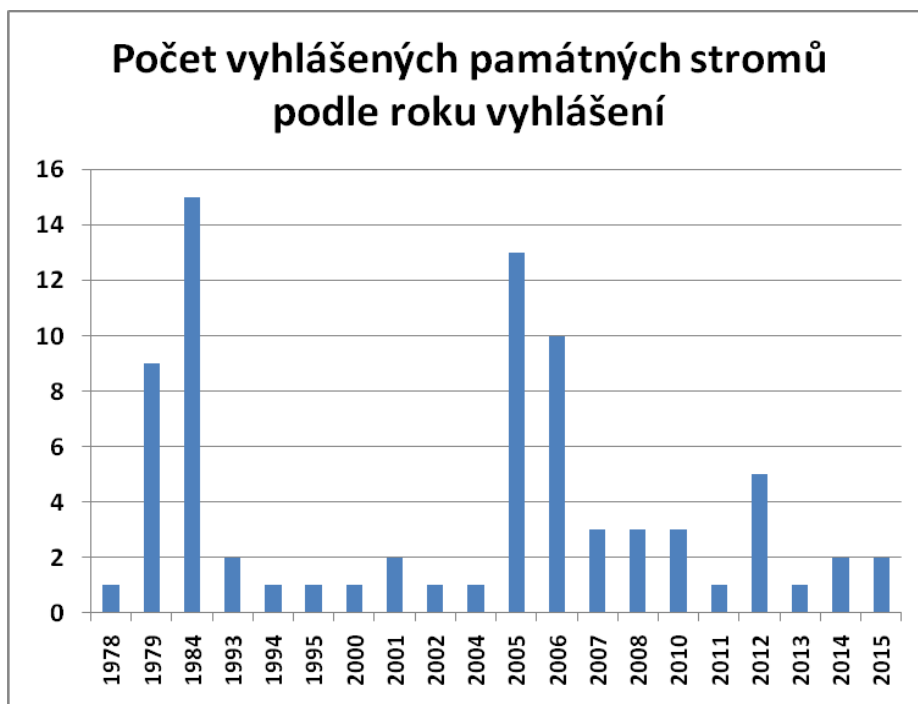
4.5 Vyhodnocení výsledků

V regionu Sokolovsko není zanedbáváno průběžné objevování a vyhlásování nových památných stromů. V grafu 3 jsou zachyceny počty vyhlásování objektů v jednotlivých letech za období posledních 37 let. Nejvíce vyhlášených památných stromů bylo v roce 1984 – 15 objektů, dále v roce 2005 – 13 objektů a v roce 2006 – 10 objektů. Mezi lety 1980 až 1983, a mezi lety 1985 až 1992 nebyl vyhlášen žádný objekt. V období mezi rokem 1993 a 2004 docházelo ke sporadickému vyhlásování, ale od roku 2005 do roku 2015 jsou pravidelně podávány návrhy a následně vyhlášeny nové památné stromy.

Průběh vyhlásování je zachycen v přílohách diplomové práce. Příloha 28 obsahuje Žádost o uznání památného stromu druhu Tilia ve vlastnictví obce Krajková, Příloha 29 obsahuje Oznámení o zahájení řízení ve věci vyhlášení památného stromu „Obecní lípa v Krajkové“ č.j. 23833/2014 a Příloha 30 obsahuje Rozhodnutí MÚ Sokolov o vyhlášení památného stromu s názvem „Obecní lípa v Krajkové“ č.j. 23833/2014/OTP/LITO.

Průběh žádosti o dotaci na financování péče o památný strom je zachycen v přílohách diplomové práce. Příloha 25 obsahuje Návrh ošetření památného stromu „Jilm pod Starou Ovčárnou“ – v návrhu je popsáno stanoviště, způsob ošetření a kalkulace ošetření památného stromu. Příloha 26 obsahuje Žádost o poskytnutí finančních prostředků v rámci prpogramu Péče o krajinu v roce 2014, Podprogram pro zlepšení dochovaného přírodního a krajiného prostředí, jedná se o ošetření památného stromu „Jilm pod Starou Ovčárnou“ z požadovanou výší příspěvku 23 757 Kč. Příloha 27 obsahuje Rozhodnutí Ministerstva životního prostředí č. KV37/2014 o poskytnutí finančních prostředků v rámci Programu péče o krajinu, kdy byla na ošetření památného stromu „Jilm pod Starou Ovčárnou“ přiznána dotace ve výši 100 % uznaných nákladů to je 23 757 Kč.

Graf 3 Počet vyhlášených památných stromů podle roku vyhlášení

Zdroj: ÚSOP, zpracování: vlastní

Terénní výzkum diplomové práce zahrnuje 24 objektů, z toho 20 objektů typu Památný strom a 4 objekty typu Skupina stromů, přičemž zkoumané skupiny stromů zahrnují od dvou do čtyř jedinců. Památný strom Topol u zámeckého parku sice zanikl 31. 5. 2010, ale jeho výřez z kmene je pro upomínku vystaven na nádvoří zámku v Sokolově. Jednalo se o nejmohutnější památný strom Sokolova a nejsilnější topol černý v Karlovarském kraji

s obvodem kmene 562 cm. Sokolovští občané tímto ztratili působivou dominantu zámeckého parku ve středu města. Na místě Topolu byla vysazena následující rok 4. 11. 2011 občanským sdružením Strípky pamětní lípa sv. Anežky Přemyslovny. V rámci projektu k 800 letům od narození sv. Anežky Přemyslovny bylo vysazeno po celé České republice 100 svatoanežských lip. Tato lípa na místě zaniklého památného stromu má šanci být vyhlášena budoucími generacemi památným stromem.

Do terénního výzkumu byl zahrnut také objekt typu Skupina stromů Břečtany v Lokti, kdy břečťan sice není stromem, nicméně vzhled dvojice břečťanů s bohatě rozvětvenými kmínky a stáří napomohlo těmto liánám začlenit se mezi vyhlášené památné stromy. Raritou mezi památnými stromy je Klen Na konci světa, který byl vyhlášen památným stromem z důvodu ochrany vzácného epifytického lišejníku provazovky (*Usnea filipendula*). Provazovka v minulosti hustě porůstala kmen, v posledních letech však provazovka ze spodní části kmene mizí. Na území Sokolovska se také nachází nejmohutnější jedle na české straně Krušných hor - Jedle pod skálou v Nancy výšky 48 m. Nejvyšší památný strom Karlovarského kraje Vysoký smrk po Favoritem výšky 47,5 m, který je zároveň významným stromem Lesů ČR.

Na území Sokolovska se nachází také část území CHKO Slavkovský les, kdy ze 64 objektů vyhlášených památných stromů, skupin stromů a stromořadí, se 9 objektů nachází v CHKO Slavkovský les. Ve výzkumu je zastoupeno území CHKO Bambasovým dubem, který je nejmohutnějším žijícím dubem v CHKO Slavkovský les.

Údaje zjištěné během výzkumu jsou uvedeny v tabulce 1. Ze zkoumaných objektů 24 objektů je 18 v majetku České republiky, obce nebo kraje. Obce jsou zároveň hlavními příjemci dotací na péči o památné stromy a nejčastěji podávají podněty na vyhlášení nových památných stromů. Zdravotní stav vybraných památných stromů byl ve škále od výborně, velmi dobře a dobře. Všechny zkoumané památné stromy mají v ÚSOP přidělený kód, zaznamenán datum vyhlášení včetně vyhlášovacím dokumentace.

Tabulka 1 Výsledky terénního výzkumu

	Název	Datum vyhlášení	Kód ÚSOP	Zdravotní stav	Vlastník
1	Klen v Nancy	16.06.2005	104352	velmi dobrý	ČR
2	Klen Na konci světa	10.04.2002	102273	velmi dobrý	ČR
3	Jedle pod skálou v Nancy	16.06.2005	104351	velmi dobrý	ČR
4	Modřín u Stříbrného potoka	14.06.2005	104342	výborný	ČR
5	Klen u secesní vily	13.07.1984	102290	velmi dobrý	MĚSTO
6	Císařské duby v Kraslicích	10.10.2006	104820	výborný	MĚSTO
7	Borovice rumelská v Kraslicích	05.09.2006	104819	velmi dobrý	PRÁV. O.
8	Dvojitý smrk u Šindelové	07.09.2006	104818	velmi dobrý	ČR
9	Vysoký smrk pod Favoritem	07.09.2006	104816	výborný	ČR
10	Modřiny u Favoritu	13.06.2005	104341	dobrá	FO
11	Topol u zámeckého parku	13.07.1984	102285	datum zrušení: 31.5.2010	MĚSTO
12	Stříbrný javor v Husových sadech	11.10.2006	104811	velmi dobrý	MĚSTO
13	Jilm pod Starou Ovčárnou	06.09.2008	105279	dobrá	KRAJ
14	Dub ve Starém Sedle	28.08.2000	102276	velmi dobrý	OBEC + FO
15	Břečťany v Lokti	13.10.1993	102278	velmi dobrý	MĚSTO
16	Zámecký dub v Chlumku	08.01.2008	105139	dobrá	PRÁV. O.
17	Lípa u pomníčku v Hruškové	19.06.2007	104940	dobrá	KRAJ
18	Dub na Novině	03.09.2001	102274	velmi dobrý	—
19	Bambasův dub	01.01.1994	102284	výborný	ČR
20	Lípa v Arnoltově	09.07.1995	102283	velmi dobrý	ČR
21	Javory v Arnoltově	14.05.2012	105979	výborný velmi dobrý	FO
22	Lípa u kostela	13.07.1984	102289	velmi dobrý	ČR
23	Kleny v Kostelní Bříze	13.07.1984	102282	výborný	FO
24	Jilm u Leistnerovy hájovny	14.05.2012	105983	velmi dobrý	ČR

Zdroj: Vlastní výzkum a ÚSOP, zpracování: vlastní

5 Závěr

Terénní výzkum diplomové práce zahrnuje 24 objektů, z toho 20 objektů typu Památný strom a 4 objekty typu Skupina stromů, přičemž zkoumané skupiny stromů zahrnují od dvou do čtyř jedinců. Bylo zjištěno, že na území Sokolovska se nachází nejmohutnější jedle na české straně Krušných hor - Jedle pod skálou v Nancy výšky 48 m. Nejvyšší památný strom Karlovarského kraje Vysoký smrk po Favoritem výšky 47,5 m, který je zároveň významným stromem Lesů ČR.

V průběhu terénního výzkumu bylo vyšetřeno, že celkový zdravotní stav zkoumaného výběru objektů je převážně velmi dobrý, takto dopadlo v hodnocení z 24 památných stromů celkem 14 památných stromů, 6 jedinců dopadlo výborně a 4 objekty měly hodnocení dobré. Celkově se dá usuzovat, že památné stromy v regionu Sokolovsko jsou na velmi dobré zdravotní úrovni.

Terénní šetření také potvrdilo, že většina památných stromů je pravidelně ošetřována a péči o ně je možno zhodnotit jako dobrou. Některé památné stromy jsou ve výborném stavu a nebylo dosud nutné provádět u nich žádný udržovací zásah. Ze zjištěných dat vyplývá, že vlastníci pozemků s památnými stromy se o ně dobře starají a jsou řádně evidovány v ÚSOP.

Ze zkoumaných objektů je 18 v majetku České republiky, obce nebo kraje. Odbor životního prostředí Městského úřadu v Sokolově jako jeden z hlavních vlastníků pozemků s památnými stromy umí dobře čerpat finance z dotačních titulů určených na ochranu a péči o památné stromy, tak jak je popsáno ve výzkumné části.

Při terénním šetření se zkoumalo správné označení památných stromů, požadované označení tabulemi se státním znakem bylo zjištěno u 11 objektů, označení nejen státním znakem, ale navíc včetně dodatkové tabule s popisem památného stromu bylo zjištěno u 14 objektů. Všechny vybrané památné stromy byly tedy řádně označeny.

Během výzkumu na území Sokolovska se potvrdilo, že pohraniční kraje si sebou nesou dědictví minulosti ve formě zaniklých obcí bývalých Sudet, z tohoto důvodu připomíná mnoho památných stromů zaniklé obce či osady: například Jilm u Leistnerovy hájovny zaniklou obcí Čistá, Zámecký dub v Chlumku zaniklý zámeček Chlumeck, Klen Nancy připomíná na zaniklou osadu Grund. Paměť obyvatel a kraje již sice není zachycena živoucí osadou, ale na památku nám zde byli ponecháni přírodní velikáni ve formě památných stromů, kteří nám minulost zaniklých obcí a jejich obyvatel připomínají do dnešních časů.

6 Seznam zkratek

AOPK – Agentura ochrany přírody a krajiny

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

EVL – Evropsky významná lokalita

FO – Fyzická osoba

CHKO – Chráněná krajinná oblast

MaS - Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích

NP – Národní park

NPP – Národní přírodní památka

NPR – Národní přírodní rezervace

OP ŽP – Operační program Životní prostředí

OŽP – Odbor životního prostředí

Práv. O – Právnícká osoba

PO – Ptačí oblast

POPFK – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny

PP – Přírodní památka

PPK – Program péče o krajinu

PR – Přírodní rezervace

SFŽP – Státní fond životního prostředí

ÚSOP – Ústřední seznam ochrany přírody

ZCHÚ – Zvláště chráněné území

7 Seznam použitých zdrojů

Tištěné publikace

GREGOROVÁ, B., *Řez dřevin ve městě a krajině*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2000, 104 s. ISBN 80-86064-49-2.

HRUŠKOVÁ, M., *Kult stromů v zemích Koruny české*. 1. vyd. Praha: Abonent ND, 2005. 160 s. ISBN 80-7258-211-9.

HRUŠKOVÁ, M. TUREK, J. VĚTVIČKA, V. *Památné stromy*. Praha: Silva Regina, 1995. ISBN 80-902033-0-2.

HRUŠKOVÁ, M. TUREK, J. *Památné stromy II*. 1. vyd. Praha: [M. Hrušková], 2001, 189 s. ISBN 80-238-7648-1.

KOLAŘÍK, J. a kol., *Péče o dřeviny rostoucí mimo les – I. díl*. Vlašim: Český svaz ochránců přírody, 2. vydání, 2003, 261 s. ISBN 80-86327-36-1.

KOLAŘÍK, J. a kol., *Péče o dřeviny rostoucí mimo les – II. díl*. Vlašim: Český svaz ochránců přírody, 2. vydání, 2005, 720 s. ISBN 80-86327-44-2.

MAŠEK, J. MATOUŠOVÁ, V. VĚTVIČKA, V. *Stromy a keře*. Praha: Aventinum, 2005. ISBN 80-7151-254-0.

MICHÁLEK, Jaroslav. *Památné stromy Karlovarského kraje*. 1. vyd. Sokolov: Krajské muzeum Karlovarského kraje, Muzeum Sokolov, 2008. 79 s. ISBN 978-80-86630-15-1.

NĚMEC, Jan a kol. *Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 1. vyd. Praha: Olympia, 2003. 224 s. ISBN 80-7033-781-8.

REŠ, Bohumil, ŠTĚRBA, Pavel. *Oceňování dřevin rostoucích mimo les: [metodika]*. Vyd. 3. elektronické: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2010. ISBN 978-80-87457-01-6.

REŠ, B. *Památné stromy*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny, 1998. 63 s. ISBN 80-86064-12-3.

VĚTVIČKA, Václav. *Evropské stromy*. 1. vyd. Praha: Aventinum, 1999. 216 s. ISBN 80-7151-238-9.

VĚTVIČKA, Václav. *Stromy a keře*. 1. vyd. Praha: Aventinum nakladatelství, 2000. ISBN 80-7151-104-8.

Internetové zdroje

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. *Agentura ochrana přírody a krajiny ČR* [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/a-aopk-cr/>

AOPK ČR. *Dotační programy podporující péči o přírodu a krajinu* [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://www.dotace.nature.cz/prehled-programu.html>

Arboss. *Instalace bezpečnostních vazeb* [online]. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.arboss.cz/sluzby/instalace-bezpecnostnich-vazeb>

Biogeografie. *Dub lení*. [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1431/jaro2010/Z0005/18118868/index_Que_rob.html

Botany. *Buk lesní*. [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://botany.cz/cs/fagus-sylvatica/>

Herbář Wendys. *Javor klen*. [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://botanika.wendys.cz/index.php/14-herbar-rostlin/598-acer-pseudoplatanus-javor-klen>

Herbář Wendys. *Smrk ztepilý*. [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://botanika.wendys.cz/index.php/14-herbar-rostlin/631-picea-abies-smrk-ztepily>

Natura 2000. *Evropsky významné lokality* [online]. [cit. 2014-07-15]. Dostupné z: <http://www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=1805>

Příroda. *Lípa malolistá* [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: <http://www.priroda.cz/lexikon.php?detail=38>

Příroda. *Lípa velkolistá* [online]. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.priroda.cz/lexikon.php?detail=904>

Sokolov. *Odbor životního prostředí* [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: http://www.sokolov.cz/urad/odbory/odbor_zivotniho_prostredi/ochrana_prirody_a_krajiny/informace-o-useku-26093

Stromoskop. *Řez stromů* [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://www.stromoskop.cz/rez-stromu/>

Treemen. *Řezy stromů* [online]. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.treemen.cz/rezy-stromu>

Treeservice. *Redukční řezy stromů* [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://www.treeservice.cz/home/redukcní-rezy-stromu/>

Zahrada-park-krajina. *KOLAŘÍK, Jaroslav. Konzervační ošetření stromů – účel a náplň* [online]. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.zahrada-park->

krajina.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=249:konzervani-oeteni-
strom-uel-a-napl&catid=61:zakladani-a-udrba-zelen&Itemid=122

Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny [online]. [cit. 2016-03-16]. Dostupné z:
<http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/58170589e7dc0591c125654b004e91c1?OpenDocument>

8 Přílohy

Příloha 1 – Klen v Nancy 104352

Příloha 2 – Klen Na konci světa 102273

Příloha 3 – Jedle pod skálou v Nancy 104351

Příloha 4 – Modřín u Stříbrného potoka 104342

Příloha 5 – Klen u secesní vily 102290

Příloha 6 – Císařské duby v Kraslicích 104820

Příloha 7 – Borovice rumelská v Kraslicích 104819

Příloha 8 – Dvojitý smrk u Šindelové 104818

Příloha 9 – Vysoký smrk pod Favoritem 104816

Příloha 10 – Modřín u Favoritu 104341

Příloha 11 – Topol u zámeckého parku 102285

Příloha 12 – Stříbrný javor v Husových sadech 104811

Příloha 13 – Jilm pod Starou Ovčárnou 105279

Příloha 14 – Dub ve Staém Sedle 102276

Příloha 15 – Břečťany v Lokti 102278

Příloha 16 – Zámecký dub v Chlumku 105139

Příloha 17 – Lípa u pomníčku v Hruškové 104940

Příloha 18 – Dub na Novině 102274

Příloha 19 – Bambasův dub 102284

Příloha 20 – Lípa v Arnoltově 102283

Příloha 21 – Javory v Arnoltově 105979

Příloha 22 – Lípa u kostela 102289

Příloha 23 – Kleny v Kostelní Bříze 102282

Příloha 24 – Jilm u Leistnerovy Hájovny 105983

Příloha 25 – Návrh ošetření památného stromu „Jilm pod Starou Ovčárnou“

Příloha 26 – Žádost o poskytnutí finančních prostředků v rámci Programu péče o krajinu

Příloha 27 – Rozhodnutí č. KV37/2014 o poskytnutí finančních prostředků v rámci
Programu péče o krajinu

Příloha 28 – Žádost o uznání památného stromu druhu Tilia

Příloha 29 – Oznámení o zahájení řízení ve věci vyhlášení památného stromu
„Obecní lípa v Krajkové“ č.j. 23833/2014

Příloha 30 – Rozhodnutí MÚ Sokolov – vyhlášení památného stromu s názvem
„Obecní lípa v Krajkové“ č.j. 23833/2014/OTP/LITO